

1. poglavje: Predstavitev globalne sociologije

Sociologija zapleta sistematizirane študije vzorcev človeških interakcij. Ti vzorci so pogosto strukturirani iz zgodovinskih dogodkov, prepričanj in socioloških vplivov na posameznika, družino ali širšo socialno skupino.

Ustanovitev sociologije

Sociologija ima izvor v obdobju po Francoski revoluciji, ko so Evropsko družbo omajali politični konflikti, hitra urbanizacija in socialni nemir. August Comte je prvi uporabil izraz sociologija 1896.

Weber: planiranje

Delovanje:

- Racionalno (ciljno, plansko)
- Tradicionalno (ni reflektivnosti)
- Afektivno

Stopnja zavestne izbire je različna.

Durkheim: družba poskrbi, da tako izberemo, da je za družbo funkcionalno. Vloge nas omejujejo.

Spreminjanje konteksta sociologije

Sociologija se je razvila v različnih državah različno. Sociologi so reagirali na pomembne zgodovinske dogodke, medtem ko so internacionalni, regionalni, nacionalni in lokalni okvirji vplivali na karakter sociologije.

Vrnitev k nacionalni sociologiji

Od 1914 do konca 2. svetovne vojne je komparativna sociologija pojenjala v Evropi in Severni Ameriki. Pred 1. svetovno vojno so se imperialistični in nacionalistični občutki razvneli medtem ko je srednje-Evropsko tekmovanje besnelo neusmiljeno. Mednarodni sindikati so se znašli v nemilosti ksenofobičnih strasti. Mladi fantje, namesto da bi sprejeli Marxovo sporočilo »delavci nimajo svoje države«, so se bojevali za svoje cesarje, carje in kralje.

Do 1945 so Angleški in Ameriški sociologi ostali kritike svoje države, vendar se niso soočali z velikimi problemi: velika brezposlenost (ki jo je povzročila »Great depression«), mobilizacija moških in nezaposlovanje žensk.

Izvor globalne sociologije

Ob koncu 2 svetovne vojne so se sociologi spraševali, kakšen je razlog za nenaden porast moči. Spremembi po letu 1945:

- Britanci so odšli iz Indije, ki je postala neodvisna leta 1947. To je bil uvod za dekolonizacijo v ostali Aziji, Afriki, Srednjem Zahodu in Karbih.
- Prišli so novi akterji na svetovni oder. Ljudje vseh barv in ozadij, ne samo belci, so se zapisali v zgodovino. Bilo je arogantno in absurdno, če so belci mislili, da so samo oni pomembni.

Ženske so bile bolj in bolj vključene. Člani UNESCO so se lotili raziskovanja rasnih diskriminacij in čez 30 let ponudili podatki, ki so se strinjali z genetiki, biologi, antropologi in sociologi. Latinska Amerika se je dekolonizirala v 19. stoletju. Čilski, Brazilski in Mehški sociologi so se razpisali o tem, zakaj so njihove družbe ostale ekonomsko odvisne, čeprav so bile politično avtonomne.

Sociologi, ki so delovali v Evropi in Severni Ameriki, so bili veseli novih sociologov in svežih možnosti za razumevanje družb, ne samo njihovih.

2. poglavje: Globalno razmišljanje

Sociologi so vedno preucevali druge družbe, ne njihove

Kaj je globalizacija

Albrow: globalizacija so vsi tisti procesi, kjer so prebivalci sveta vključeni v eno družbo-Globalno družbo. Te spremembe so nekončane. Vplivajo na različne lokacije, države in individualne.

Spreminjanje koncepta časa in prostora

Vodilni teoretik globalizacije prikazuje, kako je kultura in družbe stisnjene skupaj in vodijo proti zvečanju interakcij. Naslednje spremembe prikazujejo, kako so ljudje začeli drugače dojemati čas in prostor:

- Začetki raziskovanja Arabcev, Kitajcev, Pacifiških otočanov in Evropejcev
- Kopernikova teorija, da je sonce center
- Odkritja v perspektivni in optični umetnosti
- Porast humanisticnega, ljudskega načina življenja o človeškem življenju prostoru, ki je verski(renesančni)
- Porast uporabe mehanskega tiska
- Prihod mehanske ure
- Revolucija in transportni tehnologiji, povezana z industrializacijo

Korak za korakom, pogosto skozi eksplozijo v tehničnem znanju povezano z ekonomskimi spremembami, je postalo možno meriti, deliti psihične in minljive dimenzije sveta v univerzalne, sekundarne in predvidljive enote. Čas in razdalja sta se manjšali kot značilnosti človeških razvnanj. Čas in prostor sta postala dosegljiva, da jih vodimo in preverjamo. Časovno- prostorska zgotitev, pospeševana pek elektronskih medijev, je postavilo mnogo prebivalcev na isti oder in povezalo njihova življenja prvič. Ne dogajajo se iste spremembe ob istem času po vsem svetu.

Povečanje kulturnih interakcij

Kultura:

- Misli, obnašanje, ki se prenašajo iz generacije v generacijo
- Določeno intelektualna, umetnostna, estetska zabava (glasb, sikanje, literatura, film,...) – vsakdanje življenje

Elektronski masovni mediji so omogočili tistim s pomanjkanjem izobrazbe, da se srečajo z novimi idejami in dogodivščinam, kar ima naslednje posledice:

- Zmeraj bolj je možno vzeti kulturne pomen iz ene v drugo družbo
- Večji dostop do kulturnih pomenov iz različnih virov
- Ogledamo si lahko slike drugih življenjskih stilov
- Povečala se je možnost zvedeti več o drugih kulturah
- Množični elektronski mediji komunikacij vplivajo na tiste, ki so izpostavljeni le-tem
- Zavedamo se, da živimo v pluralističnem, multikulturnem svetu in lahko prisostvujemo v različnih možnostih in jih uriničujemo v kuhinji, glasbi, veri
- Zahodni in ameriški vpliv dominirata

Problemi

Povezano s »tovarno« globalizacije je naraščanje problemov, s katerimi se soočajo nacije in ljudje po svetu.

Mediji nam prikazujejo dogodke in krize po vsem svetu na dnevni in urni bazi. Medtem ko so vizualne podobe smatrane kot kolektivni šoki, je tu več materialnih razlogov za simpatije do drugih

ljudi. Le-te nas ganejo od daleč. Nekateri globalni problemi zahtevajo globalne rešitve. Vlade ne morejo delovati same, ne morejo varovati svojih meja in teritorija. Vpliv globalne industrializacije na biosfero je največji razlog za probleme. Ni samo materialni stil življenja »kriv« za globalno naravo opustošenje. V mnogih državah v razvoju so ljudje prisiljeni, da izkoriščajo okolje. To je posledica hitre rasti populacije in pritiska na vlado, da poplača vse dolgove.

Povezanost in medsebojna odvisnost

Hitro širajoče se povezanost in odvisnost je povezala lokalne skupnosti, države, podjetje, socialna gibanja, profesionalna in druga združenja v bolj gosto mrežo transnacionalnih izmenjav in članstev. Castells: živimo v mrežni družbi. Te mreže so izbruhnile preko teritorialnih meja, kar je prekinilo kulturno in ekonomsko samozadostnost. Do nedavnega je večina socialnih znanstvenikov, posebno političnih teoretikov gledala na interakcije z vidika meddržavne trgovine. Burton: uporabil je igro biljarda, da je ponazoril interakcije med državami. Gibanje vsake države v internacionalnih zvezah je bilo določeno z močjo, ki jo je uživala vsaka vlada.

Transnacionalni akterji in organizacije

Transnacionalne korporacije (TNC)

- Njihova globalna moč in obseg
- Njihova ključna vloga pri oblikovanju svetovne ekonomije, ko vsaka TNC vsiljuje svojo globalno mrežo svojih proizvodnih linij in investicij
- Povezava z svetovnim finančnim sistemom

Internationalne vladne organizacije (IGO)

Organizacije določajo pomemben primer fenomena- povečanje zmožnosti, da akterji oblikujejo svetovne zadeve. Ker države same ne morejo rešiti svetovnih problemov, so ustanovili takšne organizacije. Uveljavile so se v 19. stol., ko se je povečala potreba po zakonih in procedurah, da bi stabilizirali prekomejne transakcije.

Internationalne nevladne organizacije (INGO)

So avtonomne organizacije, ki niso povezane z vlado, vendar lahko sodelujejo. Ravno te organizacije so bile močne zveze v svetovnih zadevah. Število organizacij je naraslo po letu 1950. (green peac, rdeči križ, amnesty international)

Globalna socialna gibanja (GSM)

Lahko rečemo da so INGO vgnjezdeni v socialno gibanje. Njihove kampanje so ponavadi del aktivnosti GSM.

Diaspore in ljudje brez države

Diaspore so nastale zaradi verskih, etnicnih ali političnih nasprotovanj. Nekateri odidejo prostovoljno ali iščejo azil v drugih državah.

Drugi transnacionalni akterji

Dnevno je ogromno ljudi zaposleno z transnacionalnimi povezavami, ko potujejo.

- Migranti , ki iščejo nove možnosti za zaposlitev
- Internationalni turisti
- Profesionalci, kot so pravniki, novinarji, arhitekti, znanstveniki
- Športniki, zvezdniki, medijske osebe
- Poslovneži
- Študenti, piloti, preprodajalci drog

Sinhronizacija vseh dimenzij

Vse dimenzije globalizacije (ekonomske, tehnološke, politične, socialne in kulturne) očitno pridejo skupaj ob istem času. V ekonomski sferi, vlade so izgubile moč za regulacijo ekonomije. V

političnem življenju, državljani mnogih držav so odstopili od politike. To ne pomeni, da so odstopili od vseh oblik politike. Veliko jih je prisotnih v političnih in socialnih gibanjih.

Globalizem: nov fenomen

Albrow: globalizem zajema tiste vrednote, ki zadeva 5 bilijonov ljudi ; vsi živijo kot državljani s skupnimi interesi in akcijami za reševanje globalnih problemov.

Robertson: zavedanje problema sveta kot enega prostora.

Aspekti globalizma:

- Misliti o sebi kolektivno, odentifikacija z vsemi
- Zavedanje multikulturalizma in rast le-tega
- Moč samozavedujočih se akterjev
- Širjenje identitete

Razmišljanje o sebi kolektivno

Ljudje so začeli razmišljati o sebi kolektivno

Robertson: četudi smo daleč od tega, da bi svet deloval kot eno, ideja postaja vedno bolj pomembna.

Rast multikulturnega in transnacionalnega zavedanja

Perlmutter: prejšnji poiskusi vsiljenja civilizacije je bazirala na kar on imenuje dominantno zaupanje v medsebojne odnose.

Giddens: večina potez, ki jih povezujemo z modernizacijo je prišlo iz zahoda, se je razprostrla čez cel svet.

Odraž socialnih akterjev in modernizacija

Veliko avbrjev je poudarilo rast števila akterjev, ki so mogli odražati reflekse v njihovih življenjih.

Refleksi so povezani z razvojem izobraževanja in razsejanost znanstvenega.

Beck: modernizacija in njene posledice očitno ogrožajo svetovne biosfere korist pride s stroški.

3. poglavje: Modernizacija in razvoj svetovne družbe

Od 17. stoletja se je moč Evrope začela širiti v druge dele sveta z idejami, z močjo vojske in organizacijo ekonomskih produktov. Neverjetna sprememba v Evropski sreči je omogočila širitev novih institucij po svetu in povzročila fenomen modernizacije, logično predhodnico današnje dobe globalizacije.

Proto globalizacija

Ko so se cesarstva razvila in verska področja razširila , so se razvile oblike proto globalizacije.

Zgodovinarji perdmodernege sveta so pokazali, kako veliko antičnih družb je bilo povezanih in kako so kulturna zapuštnina zapustili pojemajoče in zajete civilizacije. Antične civilizacije v srednjem vzhodu in Kitajske, Grčija in Rim so združili velika področja. Tudi od 9-13 stol., ko je v Evropa sestojala iz izločenih, krhkih kraljestev, jo je držal skupaj relativni mir v okviru krščanstva. Krščanstvo je zagotovilo naslednje zancilnosti.

- Kulturni univerzalizem skupnih religioznih verovanj in ritualov
- Uporaba latinskega jezika kot skupen jezik v meddržavni komunikaciji
- Moč in status kot posrednik med državami in restriktivnimi vplivom na politične ukrepe
- Organizacijska struktura latinske cerkve

Cerkev funkcionira kot mogočno in združevalno trans –Evropsko telo že stoletja. Evropa je bila vpletena v veliko zvez z drugimi civilizacijami. Rast in širitev Islamskih držav v 17. stol. je širilo Muslimanski vpliv v Severno Afriko in Južno Evropo. Islam je pomembno prisostoval v umetnosti in znanosti, ustanovitev centralnih oblik vlade in inovacij v kmetijstvu. Evropska ekonomija in trgovina je odvisna od zvez z drugimi civilizacijami. Zlato, prineseno iz Sahare, je najpomembnejši Evropski vir. Španska osvojitev Južne Afrike je odprla proti srebru. Iz Kitajske je v Evropo prišlo veliko inovacij, idej in veliko tehnološkega znanja v 14 in 15 stol. Obstajajo pomembne spremembe med oblikami proto globalizacije in sodobne situacije. To tudi velja za univerzalne vere, tudi Islam in krščanstvo. Nikoli pa niso dosegli vpliva globalizacije in globalizma v današnjem svetu. Nekaj razlogov za to:

- Globalne misije nakdenjih cesarstev in religij niso vključevale manjšim
- Ljudje niso poznali drugih kultur
- Večina cesarstev in religij je videlo svet kot delitev na civilizacije in barbarske
- Njihova misija je bila civilizirati nevernike ali tuje barbore

Kapitalistična modernizacija : evropska ustanovitev

Veliko pomembnih sprememb se je zgodilo v zahodni Evropi v 16 in 18 stol. Vsak od teh odkritji so bili okrepljeni. Vask je pomagal razviti okolje v morebiten pojav industrijskega kapitala in proces modernizacije.

Državni sistem

Evropa je sestavljena iz veliko avtonomih držav v neposredni bližini, vsak približno enako močna. Državni birokratični doseg in kontrola nad prebivalci je napredno okrepila ukrepe:

- Rast davčnih prihodkov
- Izboljšanje komunikacij
- Ukrotljivo plemstvo, ki je postalo bolj odvisno ugodnosti, ki so izhajale iz državne uprave
- Centralizacija naroda
- Monopolizacija najbolj učinkovitih sredstev za nasilje
- Spodbujanje tehnološkega razvoja
- Investicije v pomorske in vojaške sile
- Vzgoja lokalne trgovine, katere premoženje bo obdavčeno ali posojeno za državne izdatke

Veliko vlad vodi politiko nacionalnega ekonomskega povečevanja- merkantilizem.

Evropsko prosvetljenstvo mišljenje

Prosvetljenstvo je bilo delo vplivnih idej, ki so se postopno razširile po vsej Evropi v 18. stol. Njegovim optimističnim pogledom potencialnega človeškega napredka so pomembno pomagala znanstvena odkritja in naprednim dosežkom v preteklih dveh stoletjih, ki so jih odkrili Copernicus, Bacon, Newton,... njihove ideje so prispevale k nadaljnjem razvoju znanosti. Pisci Ameriške ustave leta 1787 na začetku Ameriške revolucije morda najbolj ponazarja praktične možnosti prosvetljenjskih idealov. V tistem času so ustanovitelji ZDA hoteli povedati, da bi morale biti pravice dovoljene tudi ženskam in Afriškim Američanom.

Marxova analiza kapitalizma

Marx pravi, da je bil fevdalizem moč v ekonomskih pogojih. Njegov naslednik, način produkcije, industrijski kapitalizem je bil dinamičen neustavljena sila pri proizvodnji socialne transformacije. Veliko sprememb je oblikovalo kapitalizem, najbolj pomembni so bili:

- Stvaritev blagovne ekonomije, v kateri je imelo vse, vključno z delom in zemljo svojo ceno in ji bilo lahko prodano ali kupujejo na trgu
- Vaje, pogosto nasilnih, ukrepov za preganjanje samozadostnih kmetov in obrtnikov, da so

svoje delo prodali kapitalistom.

Ko so bili kemti in obrtniki pod oblastjo kapitala, je bila pot odprta za odločilne spremembe v produkcijskem sistemu :

- Delavci so bili organizirani bolj učinkovito v tovarnah
- Vključevanje proizvajalcev v sistem kot odvisne delavce nezmožni so bili ponujati svoja sredstva
- Kapitalizem ženejo najprej motorji, da bi si podjarmili ostanek pred kapitalističnimi obrti in kasneje preoblikovali njihov sistem v poslovno organizacijo in tehnološke kapacitete.

Pomembna posledica je bila težnja, da bi kapitalizem razširil produktivne sile s še bolj napredno tehnologijo, močjo znanosti, z večanjem proizvodnje.

Rast racionalnosti

Sdobni sociologi bolj poudarjajo kulturne in inetlektualne spremembe kot marxov ekonomski argument. Vera napredek s pomočjo racionalizacije je igrala pomembno vlogo v razvoju družb. Ideja se je razvila v Evropski kulturni in politični zgodovini in je bila povezana s širitvijo , razvojem znanosti, s pritiski za razvoj demokracije in z zapuščino prosvetljenstva. Giddens vidi modernizacijo kot sestavo razilčnih vzajemnih ojačanih usmeritev. Njihova moč, da oblikujejo svet se je povečala in razširila. Giddens vidi refleknost kot osnovo za modernizacijo. Trdi, da so vse oblike družabnega življenja osnovane na znanju ljudi o le-tem. Karakteristika modernizacije je dommeva reflektivnosti.

Rase in kolonializem

Evropske države so bile zmožne širiti izven kontietna zaradi svoje gospodarskega, vojaškega in intelektualnega vodstva, ki so bile pogosto izposojena iz drugih civilizacij.

Evropski raziskovalci so odkrivali majhne(khoi-khoi) kot tud velike družbe(kitajska). Prezrta manifestacija evropske moči v 19 stol. Je nasprotovala strahu zgodnjih evropskih raziskovalcev,ki so odkrivali taj mahal, beninovo zlato in ogromne piramide v egiptu. Ta odkritja so pokazala, da so tudi druge civilizacije napredne. Na berlinski konferenci leta 1885 so zarisali meje na zemljevidu in si razdelili svet. Imperialisti so ugotovili, da je še veliko delov, ki bi si jih lahko podredili(brazilijska- kavčuk, južna afrika- zlato in diamanti, kitajska- opijum)čepprav so se ljudje borili za samostojnost, so ponavadi klonili pred evropskimi puškami in vojsko. Evropski imperialisti so promovrali darwinovo idejo naravne selekcije in podpirali idejo, da so oni boljši kot ljudje v kolonijah.

Po 2. sv vojni se je pojavilo novo ravnotežje internacionalnih moči, ki so ogrozile pojem rasne nadvlade. Japonska se je osamosvojila od britanije. Po velikih protestih, ki jih je vodil Gandi, so Indijci prepričali Britance, da so odšli in postali samostojni leta 1947. to je bil le uvod za dekolonizacijo v ostali Aziji, Srednjem Vzhodu in Karbih.

Spremembe po letu 1945 in prevlada ZDA

Dekolonizacija je povzročila veliko sprememb med 1945 in 73:

- *Gospodarska rast*
Do sredine 1950 sta se evropa in Japonska opomogli od vojne. Tudi revne države v razvoju so dosegle višje cene njihovih kmetijskih izdelkov in mineralov kot nikoli do tedaj. V 60-ih letih ja Japonska postala močna, rastla je moč novih industrijskih držav. Industrializacije in urbanizacija se je širila tudi v druge države, kot sta Brazilijska in Tajska.
- *Finančni sistem »bretton woods«*
Bretton woods je majhno mesto, kjer se je 1944 zbralo 44 držav(večinoma iz ZDA),da so oblikovalie politiko gospodarskega sodelovanja. Strinjali so se, da zahodne države operirajo s sistemom izmenjalnih rzmerij z varčno vrednostjo valute in minimalno uporabo politike

kot je razvrednotenje valute, in kontrola uvoza. Sistem »bretton woods« je bil »vpleten« v osnove nekaterih najpomembnejših mednarodnih vladnih organizacij: svetovna banka, mednarodni denarni sklad in splošni dogovor o trgovini in carini.

- *Globalna globalizacija moč ZDA in politično vodstvo*
ZDA je bila gospodarsko zelo močna ob koncu 1sv vojne, vendar je izolacija in gospodarski protekcionizem omejila njegovo globalno vlogo. Po 2. sv.vojni je njeno gospodarsko spet pojavilo nepoškodovano z močnejšo bolj opremljeno industrijo. Vzhodno-zahodna vojna je prevladala globalno politiko od 1947-1989. ustvarila je bipolarni sistem, kjer je vsaka stran upravljala in vladala s svojo močjo – komunisti v sovjetsko zvezo in kapitalistični demokrati v ZDA. Uspešna Ameriška uprava je spodbudila nadaljno dekolonizacijo Francije, Britanije in Nizozemske. ZDA je hotela preprečiti širitev komunističnih gibanj in režima, posebno v Aziji (čeprav ji v S Koreji, Kitajski in Vietnamu ni uspelo)
- *Keymesianski gospodarski menedžment*
Keymes je bil ekonomist v 20 stol. V 30-ih letih, ko je nezaposlenost »great de pression« prinesla in je povzročila stisko, so njegove teorije povezava pravnoverne vidike, kako najbolje pojasniti in se soočiti z buri in kriznimi karakteristikami kapitalizma. Keymes je menil, da morala vlada prerazporediti davke od bogatih revnim.
- *Masovna poraba in spremembe v načinu življenja.*
Dolgi bum po 2 sv vojni se je sprožila naraščajoče povpraševanje po dobrinah in storitvah. To je bli uspeh ustrezne učinkovitosti – uporaba metod masovne proizvodnje, ki je temeljila na začetniku henry-ju fourdu. Razvet je pomagal spremeniti življenje, posebno v naprednih državah.
- *Širitev angleščine kot mednarodnega jezika*
Uporaba angleščine kot svetovnega jezika se je pojavila kot pomembna za svetovno družbo. Angleščina je postala svetovni jezik ko se je V. Britanija pojavila kot prva svetovna industrijska država. Do 1. sv vojne je bila V. Britanija vodilni dobavitelj investicijskega kapitala, bančnih storitev in trgovskih mrež. Ko je ZDA prevzela vodilno vlogo po letu 1945, je bila angleško govoreča država. Ko se je večala svetovno gospodarstvo, se je isto dogajalo z angleščino.

3. PREDAVANJE: (str. 78-133)

NACIONALNOST IN NAROD (oz. nacija)

POJMI:

Narod: kulturno povezani (zahteve po določenem političnem statusu)

Nacija: Zahteva je uresničena. (narod pred nacijo!!!!)

Nacionalna država: je politična organizacija, ki obsega določen teritorij. Država ima legitimno in legalno pravico za uporabo nasilja, saj o nekaterih stvareh odloča samo ona. Že v 18. stol. stoletju so ljudje v severnih deželah začeli čutiti močno lojalnost do svojih držav, medtem, ko so bile lokalne in verske identitete bolj zadržane. Nacionalizem je bilo težje doseči v nekaterih razvijajočih se državah.(?????????)

Politični narod: ja narod, ki se oblikuje znotraj meja države. V primerjavi s kulturnim narodom, čigar meje so določene le simbolično, je meja političnega naroda natančna in pravno določena = GEOPOLITIČNA. Država oblikuje svoj narod, politiko, šolstvo, medij... kar pa je ključno za OBČUTEK PRIPADNOSTI državljanov.

Uvod:

V 19. in zgodnjem 20. stol. je modernizirana vlada bila uspešna v prepričevanju ljudi, da se združijo v »nation state«. V tem poglavju se bomo poglobili v tri bistvene stvari: *družbo, ljudi in državo* (country), poleg tega pa še *nacionalizem* in »citizenship«. Pojasnili bomo tudi pomena nacionalnih držav v globalizmu.

(*pojma: »hollow state«-Hoggart; »borderless world«) str. 78

SOCIOLOGIJA, NACIONALNE DRŽAVE IN MEDANRODNI SISTEM

(*tu govorijo o razmerah pred nastankom nacionalnih držav)

Nacionalna država ima vlogo centralizatorja, ki prevzema kontrolo nad trgovci, meščani, mestnimi in verskimi organi. Izvajanje procesa razvoja države je bilo vojaško in ekonomsko rivalstvo med številnimi EU narodi.

Največ sta k razvoju nacionalnosti prispevali Francoska in Industrijska revolucija. Francoska revolucija je prva razglasila univerzalne pravice, ki veljajo za vse državljanen enako, kar je spodbudilo širjenje nacionalizma. Britanska idustrijska revolucija pa z vojaškim znanjem, uporabljenim za nacionalno varnost in z boljšo ekonomijo. Tako se začne boj za prevlado industrializacije med Evropo, Ameriko in Japonsko.

Sile, ki so ključne za promoviranje modernizacije, niso socialni pritiski civilne družbe, temveč elite, ki nadzorujejo nacionalno državo samo zase. Modernizacija je torej namen razširiti človeško kontrolo nad prostorom, časom, naturo in družbo. Glavni posrednik tega projekta je bila nacionalna država- kapitalistična in vojaška organizacija.

KLASIČNA SOCIOLOGIJA IN SOCIALNE SPREMEMBE

V 19. stol. se je z industrijo in kapitalizmom veliko spremenilo. Mnogi sociologi skušajo razložiti te spremembe, njihove nevarnosti in možnosti tako, da primerjajo tradicionalno in moderno družbo: (*3 primeri takšnega razmišljanja)

- Zaton skupnosti (Tonnies)

V moderni družbi razpadejo srednjeveške skupnosti, ki temeljijo na brezpogojnem prijateljstvu in skupnem verovanju. To se zamenja z brezosebno, anonimno v moderni urbani družbi (Gesellschaft societies).

Partnerstvo v tem primeru temelji na povpraševanju po dosežkih in na skupnih interesih.

- Upad socialnih zvez in moralnega reda

Industrializacija, urbanizacija in sekularizacija vpliva na upad socialnih zvez ter prispeva k izolaciji. Moderne družbe so materialistične, konfliktno, egoistične in individualistične v primerjavi z prejšnjimi. Prisotne so bile tudi hitre urbanistične in ekonomske krize, ki so povzročile zbeganost.

- Kolektivna zavest (Durkheim)

(*vemo, kaj je to...)

UNIVERZALIZEM IN NACIONALIZEM

Durkheim: vprašanje, kako najti nove moralne norme, ki bi nadomestile verska prepričanja, ogrožena s strani sekularizacije, ko uzakonja bolj kompleksen narodni in svetovni red, ki ga ustvarja industrializacija.

Kontrolo na industrijskimi družbami so moderne narodne države iskale v socializmu. Marx je predvideval, da bo kapitalizem prej ali slej ustvaril pogoje za bolj organiziran in vojaško usmerjen delavski razred, ki goji revolucijo in predstavi socializem.

DRŽAVLJANSTVO: PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Državljanstvo je moderna tvorba, podprta z dvema principoma, in sicer: ideja o univerzalističnih pravicah, kjer so vsi enaki; drugi princip pa so pogajanja in pogodbe o pravicah, prebivalci so dolžni biti lojalni svoji državi, ter sprejemati določene obligacije in dolžnosti. Med drugim morajo sprejeti vojaške obveznosti, plačevanje davkov, zaposlenost in spoštovati zakone. To je pomenilo tudi demokratično državo, enakost vseh članov družbe in možnost participiranja v družbi.

Marshall razlikuje 3 vrste državljanskih pravic:

- Civilne ali pravne pravice:

Enakost pred zakonom! Sem so vključene pravica do lastnine, pravica govora in mišljenja, voljenja, izkoristiti pravice po legalnem zakonu, kateri vse obravnava enako.

- Politične pravice:

Vsakdo ima pravico sodelovanja pri nacionalnih odločitvah (torej politiki), prav tako lahko voli in ima pravico biti voljen (torej lahko sodeluje na volitvah).

- Socialne pravice:

Te pravice vključujejo dostop do države blaginje, katera ščiti svoje državljane. Socialne pravice so torej pravica do šolanja, zdravstva, socialne pomoči- za invalidnost, nezaposlenost, vključuje tudi pokojnine,...- ekonomska varnost. Država dejansko nekaj da državljanom (del svojega bogastva, ki jih pridobi z uvedbo davkov- kar je tudi negativna posledica države blaginje do državljanov).

(*v prvih dveh država le zagotovi pravice, omogoča državljanom da nekaj naredijo, v zadnji pa dejansko nekaj da-socialna pomoč)

Kritike Marshallovih idej:

- Teorija je grajena na Britanski zgodovini, razmere drugje so bile drugačne.
- Državljanstvo je grajeno na članstvu, kar pomeni naraščanje izključitve (primeri: imigranti, racizem, diskriminacija...)
- Napaden je bil tudi pojem »dependency culture«- (kultura odvisnosti), kar pomeni, da državljani postanejo zaradi blaginje "zaspani", nočejo delati, ker vedo, da bo zanje poskrbela država.

POLITIČNA TEORIJA IN MEDDRŽAVNI ODNOSI

Sociologi so se rajši usmerili v proučevanje posameznih družb in vzeli nacionalno državo za samoumevno. Znanstvena perspektiva o mednarodnih odnosih je nastala na podlagi političnih znanosti (international relations theory).

REALISTIČNI POGLED NA PERSPEKTIVO

Pojem "realist" je uveden za dokazovanje, da je abstraktno in idealistično redko pomembno v medčloveških in nepomembno v državniških zadevah.

- Svetovna družba je sinonim za odnose med državami,
- Svet z suverenostjo nacionalnih držav predstavlja tveganje konfliktov. Vsaka država skuša maksimizirati aktivnost- s tem hoče imeti najvišjo avtoriteto in uveljavljati svoje interese.
- Skupnost politike je urejena hierarhično. Države niso enakovredne v njihovi kapaciteti. Prevlada je odvisna večih dejavnikov, in sicer od vojaške moči.

Kritika realistične perspektive:

Kljub temu, da je bil pristop zelo vpliven, je bil zelo kritiziran.

- Države se ukvarjajo preveč z vojaškimi zadevami, kar ni dobro, saj se s tem povdarja predvsem vidik med vojaško močjo.
- Država se ukvarja tudi z zunanjo politiko, spekter problemov pa je razširjen- internet, AIDS,...
- Pojavljajo se tudi nedržavna telesa, katera preko države uveljavljajo svojo moč in jo presegajo (npr. TNC's).
- Preveč se tudi ukvarjajo z samo državo, zato jim upade pozornost menjave na ekonomskem področju.

.....

***** (tu še neki manjka, ampak se mi ne zdi bistveno)

GLOBALNE NEENAKOSTI: SPOL, RASA IN RAZRED

POJMI:

Spol: Biološki in kulturni. *Razlika* med njima prepoznamo prek znakov = kvalitativne razlike (npr. obnašanje) = horizontalna raven (*to je Bernik povedu na predavanjih...)

Neenakost pa predstavlja hierarhičnost, kar je drugačnost (ugled, moč,...). Primer neenakosti med spoloma je **patriarhat**, ki pomeni oblast nad vsemi v skupnosti (včasih), danes temu pravimo dominantnost moškega spola. (☺)

Rasa: Razlike temeljijo predvsem na vidnih znakih, kot je npr. barva kože. Te razlike so družbeno konstruirane, saj ne gledamo vsi enako na določeno barvo. Tako nastopijo razlike v ugledu in moči na podlagi ras = rasizem (!!). V genih so razlike majhne.

Razred: Ekonomski vidik neenakosti (Marx, Weber). Neenakost v sodobnih družbah.

Marx: lastništvo proizvodnih sredstev, kar povzroča izkoriščanje delavskega razreda.

Weber: tržni položaj in zmožnost monopolizacije tržnaga položaja. (neenakosti: razred, moč, status). Neenakosti so obstajale že pred razredom = sistemi suženjstva, fevdalizem, kaste.

Uvod:

Neenakost je pogost pojem v naši družbi, katero ljudje močno občutimo, pa naj bo diskriminacija glede na spol, raso ali razred. Neenaka razporeditev moči, premoženja, dohodkov in socialnega statusa med posameznikom in skupinami je že normalen in strukturiran vzorec. Skozi socializacijo

se človek praktično nauči svojega položaja in ga na koncu tudi sprejme.

FEMINIZEM: SOOČENJE Z NEENAKOSTJO MED SPOLOMA

Pri spolu gre za merjenje moči. Ženske so bile zatirane, znano je prepričanje, da so šibkejše od moških. To prepričanje izhaja iz patriarhalne družbe, kjer so moški skrbeli za družino (finančno), žena je bila gospodinja. Temu so se ženske z feminističnimi revolucijami uprle. Poleg upora proti takšnemu prepričanju, so vodile kampanje proti suženjstvu, kampanje v zvezi z zapori, zahtevale so volilne pravice (suffragette movement), še posebej v ZDA, kjer je to gibanje bilo masivno in pomembno. Zahtevale so uživanje enakih pravic, kot moški, kar zadeva zaposlitve, izobrazbo, ter dostop do svobode v socialnem in javnem življenju.

2 vala feminizma:

- Liberalni feminizem: (add women and stir): enakost dostojanstva, spoštovanje in enake pravice za vse državljanke.
- Radikalni feminizem: glavna ideja je, da imajo ženske nekatere lastnosti, ki jih moški nimajo, kot večja zmožnost vzgoje in močnejša nagnjenja za iskanje harmoničnih zvez.

+ societal engendering: ženskost in moškost je naučena s procesom kulturacije in je kulturno ustvarjen

+ prispevek žensk socialnemu življenju je smatran kot manj pomemben kot moški in tako manj zaslužen. Tako nastanejo pogoji za nastanek neenakosti med spoloma.

+zveze v praktično vseh družbah so bile označene kot dolgoročno kulturno sprejetje spolne neenakosti.

POVZROČITEV ŽENSKOSTI IN MOŠKOSTI

Včasih so verjeli, da je ta delitev naravna in se je ne da spremeniti. Moški veljajo za tehnične eksperte, mislijo bolj racionalno, medtem, ko imajo ženske dober besedni zaklad in čut odgovornosti,...ta opredelitev pa je vplivala tudi na zaposlovanje. Prav tem lastnostim se je upiral 2. val feminizma- biološke razlike niso genetske, temveč je sociološki spol priučen.

Peterson&Runyan: razlik se naučimo skozi socializacijo!

HIEARHIJA SPOLOV IN ŽENSKA PODREJENOST

Večina družb binarno razlikuje spola. Moške lastnosti veljajo za bolj uporabne in pomembne, kot ženske. Feministke prav zato povdarjajo hierarhičnost med spoloma. Ženski pripada manj moči v družbi, kar se kaže že v sodelovanju v politiki, doma- kjer je gospodinja (skrbi za otroke) in je odvisna od dohodkov moža.

PATRIARHALNA DRUŽBA IN PATRIARHALNI ODNOSI (*POJEM: patriarhalnost!!)

Maine, Engels, Weber: je sistem socialne organizacije, v kateri najstarejši moški v družini uživa večjo moč, medtem, ko so otroci in žena zadolženi za delo v hiši.

Kot meni Weber, je patriarhalnost obstajala že pred tisoč leti v srednje vzhodnih državah, kjer so moški odločali o vsem, socialne vezi so bile vzajemne z sorodstvom, življenje je bilo nomadsko (so bili ekonomsko povezani – delijo si posest, eden drugemu so lojalni in odgovorni za vso sorodstvo. Ženske skupaj pazijo otroke in skrbijo za moške, kuhajo, gojijo hrano,...)

(*naprej opisuje Afriko in Islam...se mi ne zdi pomembno.. ☺)

OD PRIVATNE DO JAVNE PATRIARHIJE

Walby: trdi, da so se zgodile pomembne spremembe iz privatne patriarhije v industrijsko. (pomembne posledice za delo):

- Njihove plače so nižje od moških (čeprav za skoraj enako delo), navadno so zaposlene polovičen delovni čas. Izolirane so tudi v poklicih, kot so zdravstvo, socialno delo in izobraževanje.
- Sicer imajo več možnosti, vendar so še vseeno zadolžene skrbeti za otroke. Vidne so tudi manjše spremembe, kot je npr. večja kontrola nad svojim telesom, lahko se loči od moža, lahko je samohranilka,..ampak s tem tvega, da bo živela v revščini (če ji ne bo pomagala država blaginja).
- Seksualno svobodna, ampak vseeno v nevarnosti, saj je izpostavljena moškemu in javnemu nasilju, lahko postane tudi stigmatizirana (pornografija)
- Novi modeli, stare resnice. (*kako je danes z ločitvami, mediji, atraktivnost = ko se ženska uredi, se spet uredi zaradi moškega in je to spet njegova večja moč...)

RASA IN NARODNOST

Raso pogosto povezujejo z etnologijo. V tem poglavju gre za diskriminacijo rase – rasizem. Raso opredeljujemo z izvorom človeka in s tem mislimo tudi njegove značilnosti ter vrednote, ki si jih deli znotraj njegove kulture. Na splošno ima rasa dva pomena, in sicer: za biologe in antropologe je to znanstvena razlika v primerjavi z sociologi, ki raso razumejo kot popularno formo heterofobije.

BIOLOŠKI VIDIKI RASE

Kategoriziranje ras se je začelo v 16. stol., kar je postalo pomemben predmet proučevanja biologov in antropologov. Rasa je pojasnjevala določene lastnosti in temperament, strukture pripadnosti in usodo človeških družb. (npr. rasizem in anti-semitizem)

Danes ostaja le še peščica tistih, ki proučujejo pod-vrste (človeške), ki jim pripisujejo specifične karakteristike, izločitev od ostalih in izolacijo.

Potekale so tudi raziskave o inteligentnosti črne in bele rase. Ugotovili so, da je črna rasa podrejena in manjvredna glede na belo. Tako prepričanje so ljudje vzeli za samoumevno – suženjstvo, ko si ti pridobijo svobodo, predsodki ostanejo. Če je npr. izbruhnila kakšna bolezen, so ga povezali z afriškim prebivalstvom.

(If this is science at all, it is a dangerous science!!**to pove vse)

SOCIOLOŠKI VIDIKI RASE

Poznamo belo, rumeno, rdečo, črno raso. Takšna imena so se globoko usedla in imajo v različnih državah zelo različne pomene, npr.: črnici so lahko tudi indijanci, vse kar ni belo, vključno z azijsko, japonsko in malezijsko, pa označujemo za kitajsko raso. (zanimivo pri tem je, da se prav oni med sabo zelo dobro ločijo!!)

ETNIČNOST

Razlikujemo med raso in etničnostjo. V primeru rase je družbena struktura osnovana glede na fizični izgled, medtem, ko je družbena struktura etničnosti osnovana na manj očitne razlike- kot je npr. kultura, jezik in religija.

RAZRED

(* v uvodu so omenjene kaste in suženjstvo...vemo kaj je to ☺)

Razred lahko opredelimo v tri skupine:

- Marksistična in neo-marksistična teorija
- Veberjanski pogled
- Uporabne definicije razreda

- Marx je razred razdelil na buržuazijo in proletariat (in lumpenproletariat). "Class in itself and class for itself". Razred temelji na odnosih do proizvodjalnih sredstev, distribucije in menjavi. Proletariat je opredelil na tiste, ki nimajo ničesar svojega, zato lahko prodajajo samo svoje delo. Buržuazija ima moč, ker je lastnica proizvodjalnih sredstev. Njegovo teorijo so močno kritizirali, saj se je vse bolj razvijal nov tip razreda- belih ovratnikov, tistih, ki so se samozaposlovali,...

- Weber pa je razvil tri znotraj sektorske poglede stratifikacije: ekonomski razred, statusne skupine in politično moč.

- Tretjo skupino dobro opisuje Glodthorpova shema v knjigi str. 114.

EKONOMSKA IN DRUŽBENA VLOGA TRANSNACIONALNIH KORPORACIJ

UVOD:

TNC so signal stabilnosti, saj prodirajo le v stabilne države, jim s tem omogočijo še večjo stabilnost, medtem, ko nestabilne in revne ignorirajo. TNC delujejo v treh kontekstih – ko delujejo same, ko delujejo v kombinaciji z močnimi narodi in ko delujejo v kontekstu novo industrializiranih držav.

Pozitivne posledice so, da zagotavlja potrošnikom dobrine, sposobnosti in nove tehnologije, da države in korporacije združeno delujejo v razvijanju raziskav in tako omogočijo nižje davke, zagotavljajo delo, višji standard zdravja in varnosti.

Negativne posledice pa so, da delujejo anonimno in brez odgovornosti, zmanjšujejo državno suverenost in, da imajo elite preveč moči in kontrole nad drugimi.

Največje svetovne transnacionalne korporacije so ZDA, Japonska in Kitajska.

Dicken: Pomembna je tudi moč ekonomije, ki vpliva na globalno ekonomijo, politiko in družbo. Tu se pojavlja ključno vprašanje, ali TNC vpliva na sistem nacionalne države, družbeno vlogo. TNC izvaja moč brez odgovornosti, zato morajo biti delavci v podjetju zaščiteni zaradi neodgovornosti in neodzivnosti na probleme, ki se pojavljajo. Večina svetovnega ekonomskega sistema je podvržen TNC, katere odločajo, kje so primerne lokacije za odpiranje trga.

LASTNOSTI TNC'S

- operirajo z več, kot eno, ponavadi z večimi državami (so decentralizirane). Glavni vzrok za decentralizacijo je protekcija novih trgov in prepreka konkurentom, da bi zasedli mesta.
- TNC simbolizirajo demonstracijo svobode, četudi je ta svoboda včasih individualna, potrošništvo vodi in je včasih destruktivno s strani priložnosti drugih ljudi (????????)

DEFINICIJE

Dicken:

- Kontrola eko. aktivnosti v dveh ali več državah
- Maksimizacija primerjalnih prednosti med državami, profit, plačan odnos, dobri tržni pogoji, politični in fiskalni režim
- Geografična fleksibilnost, izmanjava dobrin in operiranje med različnimi lokacijami
- Dobro delovati finančno, dobro povezovati njene dele
- Imeti signifikanten ekonomski in socialni efekt na globalni ravni

TNC- GLOBALNI AGENTI

(* že v uvodu pojasnjeno – naprej so samo primeri + str. 124 si preberite točke!!)

TNC, NCS IN ŽENSKA DELOVNA SILA

Vsaki državi je interesu obdržati TNC na svojem ozemlju, saj te zagotavljajo boljši standard in veliko število delovnih mest. Da se TNC ne bi selile v cenejše države, jih zadržijo z ugodnostmi, kot so prost o carinjenje, tax free, poceni delavna sila, ...

Velika večina te delavske sile je žensk, saj imajo spretnosti za npr. sestavljanje mikoročipov, itd..

(*naprej so še primeri)

Poglavje 6

Global Inequalities: Gender, Race and Class

Socializacija: Proces, skozi katerega se naučimo razumeti in sprejemati in razmnoževati pravila, vrednote in pomene, ki si jih delimo z ostalimi člani naše družbe.

Strukturirane neenakosti nastajajo zaradi spola, rase/ etničnosti in razreda. Te neenakosti so v različnih družbah različne. V mnogih afriških družbah so neenakosti kot starost, generacija in sorodstvo prav tako pomembne.

Neenakost med moškimi in ženskami.

Ženski boj za enakopravnost ima dolgo zgodovino. Pred prvo svetovno vojno je gibanje Suffragete (zahteva glasove za ženske kot prvi princip enakosti) postalo zelo pomembna forma protesta v bolj razvitih državah. To se je povezovalo z zahtevami, da bi morale ženske dobiti enake izobrazbene in poklicne priložnosti kot moški.

Prvi val feminizma: Zahteva se enake pravice kot jih imajo moški.

Drugi val: Od 1960 naprej se že širi ideja, da so ženske verjetno nekatere sposobnosti bolj razvite kot moški in bi bile verjetno boljše voditeljice.

Peterson in Runyn sta mnenja da nas kulturna pričakovanja in družbeno delovanje ustvari v moške in ženske.

Tudi če imajo ženske popolnoma enake civilne in politične pravice še ne pomeni da to odstrani vse vire opresije zoper žensk.

Patriarhat: oblike opresije, ki povzdigujejo moške na pozicije moči in avtoritete.

Privatni patriarhat: Moški kot mož ali oče je direktni opresor in okoriščenec..podrejenosti žensk.

Ženske, čeprav so v zadnjih 150 letih dosegle že veliko pri vzpostavljanju enakosti še vedno doživljajo ovire. Za enako delo so plačane manj. Nekateri jih še vedno vidijo kot nosilke otrok. Seksualno so osvobojene, toda še vedno v nevarnosti. Problem pa je tudi v tem, da je večini žensk še danes najbolj pomembno najti ustreznega partnerja, imeti otroke in živeti tradicionalno življenje. Še vedno se trudijo biti čimbolj privlačne, da pritegnejo moške in dobijo njihovo odobravanje.

Rasa in etničnost

Rasa: skupina ljudi, ki ima podobne lastnosti in jih povezuje skupno poreklo.

Pred 2. svet. vojno so ljudje pogosto govorili o »nemški rasi«, »angleški rasi« itd.. Sedaj ima beseda malce drugačen pomen.

Biološki pojem rase: Razlika glede na biološke attribute. Od 50000 genov v telesu jih je samo približno 10 povezanih z barvo.

Sociološka predstava:

Rasne oznake so sociološko in politično strukturirane. Določeni ljudje imajo določene predsodke glede barve in se zaradi zmotnih prepričanj vse odraža tudi pri dejanjih.

Etničnost

»Rasa« se bolj navezuje na fizične lastnosti, etničnost pa se bolj navezuje na manj očitne razlike, npr na kulturo, jezik in religijo.

Situacijska identiteta: Se pojavi, ko oseba sestavi in predstavi eno od možnih socialnih identitet, glede na situacijo. Ta fenomen je bolj pogost, kot bi vrjeli. Ljudje lahko menjajo identitete zelo fluidno.

Razred

Ena od oblik stratifikacije. Sociologi se nagibajo na tri možne perspektive glede razreda: Marksistični pogled, Webrski p. in praktične definicije.

Marksistični p.: Pogled je bil bolj strukturiran glede na ekonomske faktorje, razredi so bili razdeljeni večinoma glede na premoženje.

Webrski p.: Je bil mnenja, da je treba upoštevati tudi socialne in politične aspekte. Razvil je tri poglede stratifikacije: razred-podobna razdelitev kot pri Marksu, potem glede na status(socialna čast dodeljena neki skupini), in na politično moč.

Praktične definicije: Najbolj pogost model razreda temelji na poklicni stratifikaciji, koliko nekdo zasluži, kako cenjen si

Za raso velja, da je po pomembnosti in logiki prioriteta drugim oblikam neenakosti.

Uneven development : The victims

V tem poglavju avtor razloži, kako je prišlo do pojava neenakomernega razvoja ter katere socialne skupine so bile zaradi tega najbolj prizadete.

Najprej sta predstavljeni dve teoriji, ki vsaka na svoj način razlagata vzroke neenakomernega razvoja :

1. t.i. **World system theory** (teorija svetovnega sistema), predstavik : Wallerstein, ki trdi, da je bil kapitalizem tisti, ki je na novo postavil svetovni red s tem, ko ne upošteva meja nacionalnih držav in mu je edini cilj zgolj zaslužek. Ta teorija razdeli države na tri tipe (sedaj si predstavljaj tri kroge enega v drugem ☺), ene pripadajo dominantni sredini (dominant core) (to so države, ki so najbolj razvite, kot V.B., Nemčija,ZDA,..), sledijo države, ki so nekoliko manj razvite (semi-periphery) (bivša SZ,yug,..), na zunanjem obroču pa so odvisne, periferne države (dependant periphery) (države Afrike, ipd..). Premikanje iz enega obroča v drugega je seveda zelo oteženo, ni pa seveda nemogoče, kar prikazuje primer Japonske. Seveda je ta teorija bila deležna tudi mnogih kritik, Wallersteinu so očitali predvsem nezainteresiranost za politične dimenzije problema.

Prednosti te teorije: - svet tretira holistično in zgodovinsko

- pove, da je neenakost in neenakomernost v središču svetovnega sistema
- a še vedno predpostavlja, da je mogoče (čeprav zelo težko) se pomakniti navzgor v hierahični lestvici uspešnosti držav.

2. t.i. **The new international division of labour**

Nemški raziskovalci reagirajo na rapidno industrializacijo vzhodne Azije v okviru de-industrializacije prejšnjih industrijskih središč zahoda. Oni opozarjajo na dejstvo, da s tem ko TNC-ji prenašajo svojo proizvodnjo v razvijajoče se države z nizko plačano delovno silo, tem državam pravzaprav ne prinašajo nič dobrega. Ta export kapitala prav nasprotno pomeni še oslabitev domačega gospodarstva, saj ljudje izgubljajo svojo zaposlitev. Tako kot edini zmagovalci ostanejo transnacionalne organizacije.

GLOBALIZACIJA IN REVŠČINA

Čeprav obe zgornji teoriji veliko pripomoreta k razumevanju družbene neenakosti, nekateri avtorji trdijo,da je globalizacija tista, ki povzroča svetovno revščino.

Revščino se seveda lahko različno razume v različnih kontekstih. Sociologi zato razlikujejo med absolutno (nimaš osnovnih dobrin) ter relativno (primerjava standarda oz. načina življenja med bogatimi in revnimi) revščino. Avtor še opozarja, da je bila včasih revščina rezervirana za t.i. tretji svet, danes pa se že sli na države drugega sveta.

ŠTIRI DRUŽBENE SKUPINE, ki so najbolj deprivirane

1. Delavci v de-industrializiranih državah

Njihov problem je enostavno ta, da zaradi selitve proizvodnje iz matičnih držav v države z nižjo plačano delovno silo, za njih pomeni izgubo delovnega mesta in s tem izgubo dohodka. Seveda se to lahko dogaja tudi znotraj lastne države (v ZDA t.i »sunbelt«)

2. Kmetje in delavci brez zemlje

Z modernizacijo ter industrializacijo kmetje izgubljajo na moči. Kljub temu, da se število prebivalstva, ki živi v ruralnem svet po eni strani manjša (največ urbanega preb: ZDA 76%, Rusija 75%,..), je še vedno veliko živi od kmetijstva. A le majhno število teh proizvaja zgolj za lasten obstoj, večina je vključena v globalno trgovino. Prav tako kot v urbanem okolju, je tudi struktura ruralnega zelo razvejana. Tako poznamo bogate kmete, ki živijo na račun drugih, ter na drugi strani

zapet tiste, ki so brez zemlje in zgolj prodajajo svojo delovno silo.

POJEM: green revolution (zelena revolucija?) : razširjanje visoko rodovitnih semen (zlasti pšenica ter riž) v širšem krogu kmetovalcev.

3. Begunci ter notranje razseljeni ljudje

Begunec je tisti, ki je prisiljen zapustiti svoj dom zaradi naravnih katastrof, vojne, etničnega ali verskega preganjanja. Opiše pomembne vane beguncev (po 1. in 2. svetovni vojni, po hladni vojni). Pomembno je razlikovati pojem begunca ter notranje razseljenih. Le-ti so namreč še vedno v svoji lastni državi (ne prestopijo meja), a na drugem mestu. To se največkrat zgodi zaradi rasnih ter verskih konfliktov.

4. Revni v mestih (the urban poor)

To skupino navadno predstavljajo tisti, ki so prišli iz podeželja misleč, da bodo v mestu našli zaposlitev, in tako lažje živeli. A zaradi vsesplošnega pomanjkanja delovnih mest in posledične nezaposlenosti, se jih veliko zateka h kriminalnim dejanjem. Živijo v slumih, imenovanih tudi favele ali barriosi. To skupina je po drugi strani zaradi njihove volilne pravice izredno zanimiva za politike, saj si oni lahko že z majhnim vložkom zagotovijo njihov glas.

7.PREDAVANJE

19.POGLAVJE:

področja socialne solidarnosti:

- družina
- organizacije(prostovoljno delo,delo nasploh)
- etničnost
- verska usmerjenost
- narodnost

Nuklearna družina: včasih povprečna družina,danes temu ni tako (npr. v Ameriki je v letih 1970-95 stopnja poročanja padla za 30%,število tistih ki so se prvič poročili se je podvojilo,ločevanje pa se je povečalo za 40%,za 70% se je povečalo skupno življ.tistih, ki se niso poročili-življ.na koruzi☺,več kot polovica otrok pa ima samo enega starša-mati samohranilka,oče samohranilec)

Transnacionalne družbe: so posledica turizma in migracij,širitve ekonomskega trga. Zaradi hitre širitve raznih organ.po vsem svetu,se je preseljevanje ljudi zelo povečalo(»globalizacija«).

FAIST-definira pojem transnacionalne družbe. Trdi da so družbe med seboj tesno povezane(tako socialno kot simbolično)

Pojem različnih družb razdelimo na 3 dele:

- 1.LOKALIZACIJA-vedenje različnih družb po majhnih vzorcih(poudarek na družini)
- 2.NACIONALIZEM-lojalnost do države
- 3.TRANSNACIONALIZEM-povezovanje,združevanje ljudi različnih natalitet

LOKALIZACIJA

-PREMDAS-trdi da na svetu obstaja okoli 4000 etnično-kulturnih skupin,ki so si različne in so razdeljene v 185 državah.

-zaradi migracij(preseljevanja), komercializacije in turizma,skoraj vse družbe postajajo multi-kulturne (izjeme:Somalija,Koreja,Bostwana,Swaziland).

-več kot 40% svetovnih držav ima več kot 5 pomembnih etničnih skupnosti. (problemi: izključenost iz družbe,slabša izobraženost, verska nasprotovanja)

-HALL-govori o skupnostih,ki so v manjšini,ki se morajo zaradi pritiska globalizacije podrediti dominantni kulturi

-za mnoge je pripadnost nekemu narodu znak lojalnosti, ponosa, domovine, varnosti, identitete in zaupanja.

-ALLAHAR-poudarja človekovo kolektivnost, kako pomembno je pripadati neki skupini ljudi, s katero se lahko identificiraš

-moderne teorije-vsak narod je že bil kdaj ogrožen s strani drugega. Pomembno se je tega zavedati in težave odpraviti (npr. nacizem v Nemčiji)

-MARKSISTI-etničnost, narodnost je bilo rabljeno v ciničnem smislu, v prid višjim družbenim slojem. Za marksiste je bila edina pravična zavest, družbena zavest. Vladajoči razredi so s svojo močjo podredili nižje razrede in jim narekovali svoja prepričanja, versko pripadnost, ... ločili so med resnično zavestjo in med napačno, zlagano.

-ljudje so se vedno vojskovali, bojevali zaradi nesporazumov (verskih, nacionalnih, ...), skoraj nikoli zaradi družbenega položaja. Vojne katere so terjale največ žrtev so bile verske, nacionalne narave. (genocid nad Židi, nuklearni napadi, terorizem, ...)

LEGALNE, POLITIČNE PREPOVEDI:

-etnične identitete niso bile svobodna izbira, pač pa navodilo, ukaz zakona, včasih tudi grožnja (npr. Južna Afrika-1989-ljudje so bili ločeni v tri skupine, poslani na različne predele-ločeni kot: »Bantu«, »belci«, »Azijci«)

DRUŽBENO VEDENJE:

-veliko ljudi sklepa po vedenju drugih iz zgodovine (npr. Srbi še danes Hrvate označujejo za morilce, posiljevalce)

-strah pred spremembami-heterofobija, ljudje iščejo skupne točke s prijatelji, bojijo se novih odkrivanj, novih spoznanj, drugačnosti-iščejo definicijo kaj sovražnih sploh je-kako se vede, obnaša.

NACIONALIZEM

-narašča (tako kot etničnost, religija)

-avtonomija mnogih držav je oslabela

-veliko držav se spreobrne, podredi zaradi drugačnosti, sprejmejo multikulture in postanejo pluralistične. V skladu s tem se razvijejo določeni mehanizmi, kako se soočati s kulturno drugačnostjo (npr. verske vojne so končane). Tisti ki so nasprotovali vladi, vladarjem, ki so se borili za avtonomnost so bili izgnani oz. izključeni iz družbe.

OMEJITVE MULTIKULTURNIH NARODOV V ZDA

-cilj držav s pestro paletto različnih kultur je le te združiti v en narod, kjer ne bo nestrpnosti (Amerikanizacija)

-I. ZANGWILL (»the melting pot«)-govori o pribežniku iz Evrope, ki pobegne v Ameriko, zanj je Amerika topilni lonček, kjer se srečajo vse kulture sveta. Izraz »melting pot« postane splošno znan, še danes pa je njegova knjiga zelo berljiva in cenjena.

-sociolog M. GORDON (Asimilation in American life)-uvede izraz »asimilacijsko zaporedje«-ljudje gredo na podlagi kulturne asimilacije na strukturno asimilacijo. (s poroko se tujec v neki državi identificira s preostalim narodom), asimilacija je predvsem pojem, ki označuje vključitev v družbo, prilagoditev.

*v letih 1870-1914 je v Ameriko prišlo kar 35 milijonov emigrantov.

-izjema asimilacije so črnci, ki so se v času preseljevanja še vedno zavzemali za osnovne človekove pravice. Tako kot črnci so bili v ZDA na rob družbe potisnjeni tudi južno Američani, Azijci.

-priseljenci se morajo podrediti predvsem jeziku, izobrazbi, političnim institucijam in pričakovanjem javnosti.

-RAMBAUT-protestira, da je asimilacija, podreditev nepopolna, saj po njegovem mnenju vpliva le

na potomce priseljencev.

-KOTKIN-njegova primerjalna študija o uspešnosti določenih posameznikov. Primerja uspešnost Židov, Britancev, Japoncev, Kitajcev in Indijcem. Po njegovem je ključ za uspeh v odklonskosti, drugačnosti («upati si» poizkusiti nekaj novega).

-PERLMUTTER-svet je organiziran vertikalno s strani vere in nacionalnih držav in horizontalno s strani deljenih mnenj, okusov, etničnosti, verske pripadnosti.

20. POGlavJE

GLOBALIZACIJA:

-ima dolgo zgodovino

-v preteklosti so že poizkušali z globalizacijo (npr. rimski imperij-želijo razširiti svojo kulturo povsod po svetu)

-najbolj se širijo materialistične kulture (ker temeljijo na dobrinah, veliki potrošnji in statusu)

-uniformnost-prisotnost nekega proizvoda povsod, tako na kulturni kot materialni ravni

-ljudje za svojo identifikacijo kupujejo simbole, se z njimi poistovetijo

4. NASPROTJA:

-ekonomska globalizacija ni nič novega

-materialistična kultura bo spočela izgubo moči

-spopad civilizacij bo vodil do kulturnih konfliktov

-globalizacija bo vodila k prihodnosti, ki si je ne želimo

DOKAZI, DA JE DOMINANTNA KULTURA HOMOGENA:

-subkulture

-selektivnost sprejemanja (ljudje so kreativni)

-kopiranje (lahko proizvajamo svojo kulturo po nekem vzorcu, npr. TV nadaljevanke)

-vedno pomembnejšo vlogo imajo lokalne kulture

-svet ne bo postal homogen, vedno bodo obstajali protiargumenti proti obstoječi kulturi

-problem: velika izbira proizvodov, kar si vsi ne morejo privoščiti

-hrana: bolj prednost kot slabost global. (npr. Mc'donalds-iste cene)

-na vojaškem področju so glavne še vedno nacionalne države in povezava med njimi

-FLEKSIBILNOST: =velika, težnja k specializaciji je pomembna zaradi družbene gostote, s specializacijo lahko uveljavljamo svoje prednosti-zaradi velike stopnje tekmovalnosti smo prisiljeni v specializacijo

-ROPARSKI KAPITALIZEM: hitre družbene spremembe so mogoče v zelo kratkem času

-v današnjem času smo soočeni z večjo stopnjo tveganja kot s priložnostmi

-globalizacija naredi malo za tiste, ki vsak dan živijo v bedi in revščini, ter veliko za tiste ki živijo v modernem svetu-imajo možnosti napredovanja, samoodločanja, izbira, kar revnejši nimajo. Še vedno obstajajo velike statusne neenakosti med posameznimi narodi.

-Globalne spremembe:

-pozitivne-večji potenciali za razvoj

-negativne- vplivni, bogati še vedno ne storijo dovolj za tiste, ki so žrtve izkoriščanja, pomanjkanja. Statusna razlika je eden izmed najpomembnejših problemov današnjega sveta.

Asia Pacific: From miracle to mirage

- Industrializacija po 1950; tigri: Južna Koreja, Tajvan, Hong Kong, Singapur
- Industrializacija v zgodnjih 70-ih; zmaji: Malezija, Tajska, Indonezija, Filipini

- Industrializacija v poznih 70-ih; Vietnam, Kambodža, Kitajska

Indija:

- Ekonomija z velikim delom industrije
- Ekonomska rast se je začela po 1991
- Izstopala je po svoji demokratičnosti
- Kmalu bo lahko imela velik vpliv na svetovno gospodarstvo

Dosežki Vhodne Azije

»Asia-Pacific«

- Nekateri pravijo, da bo 21. stoletje »Pacifiško stoletje«
- Njihove kulture in politične idejke bodo oblikovale našo prihodnost
- Pred 1970 ¾ svetovnih izdelkov je prišlo iz nezahodnih držav- Kitajska, Indija
- Do 1914 je že vse delovalo strojno; vendar vseeno ni bilo večjih »propadov« ročne izdelave

Japonska in tigri

- 1946-1976: Japonska ekonomija se je zvišala za 55%
- Sredi 1970: 10% svetovne ekonomije
- Po vojni so si opomogli z lahko delovno-intenzivno industrijo
- Do 1960 je že napredovala v težko industrijo (ladjedelstvo, jeklo, kemikalije,...), masovna proizvodnja elektronike in avtomobilov
- 1980: tehnološke izboljšave: računalniki, umsko-intenzivne panoge
- 1965-1990: izvoz ročnih del se je povečal za 4%
- 1962: Sudan in Zair- eni najrevnejših držav, 1990 sta bili rangirani pres Južno Korejo in Tajvanom
- Zvišali so se indikatorji blaginje
- Med 1963 in sredino 1980 sta Južna Koreja in Tajvan povečali proizvodnjo težke industrije- kemija in plastika
- Do 1990- Samsung; Južna Koreja: 3. največji proizvajalec

Kitajska in zmaji

- Delež delavcev je naraščal
- Malezija, Tajska in Indonezija imajo različne minerale in kmetijske vire
- Delež prebivalcev, ki živijo v revščini, je padel:
 - Indonezija: 1972-82: 50% na 17%
 - Malezija: 1973-87: 37% na 14%
 - Tajska: 1962-86: 59% na 26%
- Po 1949 po revoluciji: socializem, centralno-planski, kolektivizem, zaprta ekonomija
- 1976 (smrt Mao Zedunga): reforme, ki so spodbujale rast tako, da dovoljuje tržne sile, konkurenco in privatna podjetja, da uspejo v določenih ekonomskih sektorjih in regijah. Vlada je ustanovila tri specialne ekonomske cone: Južna Kitajska, Fujian in Hainan
- Nekateri opazovalci pravijo, da bo Kitajska čez 15-20 let prehitela ZDA

Razlogi za dosežke

- Struktura Azijskega kapitalizma
- Politični razlogi za njen ekonomski razvoj
- Voljnost za oblikovanje tržnih sil in uporabo uvožene tehnologije
- Japonsko vodstvo v tehnologiji

- Blago mednarodno okolje
- Socialni in kulturni faktorji
- Naravni viri v državah zmajih
- Ekonomska vloga Kitajske diaspore

Karakteristike držav v razvoju

- Jonson: začetki vladnega sistema na Japonskem do sredine 20-ih let, kasneje je tekmovala z ekonomijo drugih Vzhodnih držav kot država v razvoju
- V ospredju so bili dolgoročni dosežki nacionalne varnosti
- Nagla industrializacija je bila edina možna rešitev za zagotovo nacionalno varnost
- Birokracija je bila ločena od demokracije in drugih političnih interesov
- Sodelovanje in soglasja so bila vzpodbuda privatnega sektorja, javnega sektorja in drugih interesov
- Glavni cilj je bil zgraditi tehnično učinkovito, ekonomija, ki se bo širila

Začetki držav v razvoju

Za Japonsko in tigre je bila nagla industrializacija pod državno taktirko nacionalni odziv za povojni svet. Ključni trenutki v regiji so bili:

- Japonsko je leta 1945 okupirala Velika Britanija. Poleg kriz, ki so jo oblegale sredi 50-ih let, se je Japonska borila z masovnimi delavskimi nemiri
- Komunistična invazija Južne Koreje 1950, čemur so sledila leta vojaškega vmešavanja v državne zadeve
- Komunisti so leta 1949 zmagali na Kitajskem
- Hong Kong je izgubil vlogo prevajalca za zahodne posle s Kitajsko in se moral preusmeriti v izvoz
- Razredni in ideološki nemiri med močnimi komunisti in zvezami in interesi kapitalistov v Singapurju med leti 1959 in 1965

Prisotnost ZDA in strah pred komunisti so izključili kakšno možnost za socialistične korenine v industrializaciji. Okoliščine nacionalnih sil, poudarek na domoljubju in začasno oslABLJENA narava civilne družbe, vključno delavskih gibanj je tlakovala pot za avtoritarno vlado.

Nacionalna politika za pospeševanje rasti

Ekonomske strategije

- Izkoriščanje njihovega najbogatejšega vira-poceni delovna sila
- Poudarek na izvoz
- Visoke investicije so bile spodbujene; domači prihranki in tuja posojila
- Pridobitev tehnoloških kapacitet; poskusi dvigniti izobraževalne, znanstvene in infrastrukturne standarde; omogočanje domačim firmam, da se prilagodijo tujim tehnologijam
- Velike različne firme so dobile levji delež naravnih viriv
- Viri kot kapital, tuja izmenjava in vladne izmenjave so bile razpoložljive napredni tehnologiji, vodilnim podjetjem in izvoznikom

Strategija »govern the market« → namerno neupoštevanje tržnih signalov in napačne cene

- Prednost, ki so dajali tržnim silam in poteze proti liberalizaciji, je bila narejena od tigrov v 60-ih letih, razlaga uspeh Vzhodne Azije
- Brez pomembnih birokratskih sposobnosti in discipline, visoka stopnja vmešavanja v tržne signale in bližnje kontrole nad posli je lahko katastrofalna

- Upravljanje trga je lahko uspešna strategija samo nekaj časa

Leteče gosi in tandem razvoja v regiji

Tandem razvoja → 1950 je onemogočila Japonce, tigre in zmaje, da bi se razvila in industrializacija istočasno

- Od 1950 je bila Japonska pripravljena razširiti investicije in tehnologijo na ekonomijo tigrov z investiranjem v druge stroke
- Sredi 70-ih so tigri začeli ponavljati enak proces premikati nekatere delovno-intenzivne industrije
- Japonska in nato tigri so prepustili višje aktivnosti in nazadujočo ekonomijo zmajev in prilagodili njihovo industrijo
- Uspeh tandem-razvoja je zahtevala obvezo, da države, ki sledijo, da delujejo na zunanjo izvozno strategijo
- Čeprav so zalagali s poceni delovno silo, so države, ki so sledile, so imele dostop do kapitala, tehnologijo, trga in priložnosti

Snežni fenomen → novi trgi so bili ustvarjeni, ko je vsaka država, ki so sledile, postala vir svetovnega povpraševanja

Internacionalne okoliščine

Povojna obdobja so ponudila ugodno klimo za rast:

- Svetovni trg, ki se je širil, je poskrbel za dolg boom sredi 70-ih let in naraščajoča svetovna izmenjava
- Doba pojemajočega uvoznega protekcionalizma
- Ustrežljivost ZDA, da je spodbujala prenos tehnologije z licenco Japonske in tigrov
- Nizka cena goriva do 1974

Razširitev hladne vojne na Pacifik je prinesla prenosi za Japonsko, Južno Korejo in Tajvan. ZDA je prevzela velik del bremena. Britanija je naredila enako za Hong Kong. V 50-ih letih 5/6 izvoza Južne Koreje je bila pomoč Velike Britanije. Med 52-im in 53-im letom je Velika Britanija poslala vojsko na Japonsko, poskrbela je za 37% Japonskega tujega zaslužka. Vojska VB je med vojno v vietnamu poskrbela za veliko povpraševanje po industrijskem izvozu iz Tajvana in Južne Koreje.

Religija, družba in kulturna tradicija

Japonska in tigri so izhajali iz pomembnih prednosti v zgodovini in kulturni tradiciji. Prebivalci Japonske, Južne Koreje, Tajvana in Hong Konga večinoma pripadajo eni etnični skupini in povezujejo eno ali dve religiji. Kolonializem je poglobil njihov etničen in religiozen pluralizem.

Viri

Požari v Indoneziji konec 97, so uničili gozdove. Tajsko kljub naraščajoči industriji polovico kmetijskih izdelkov izvažajo. Malezija je znana po gumi in rudi. Tajvan in Hong Kong sta bila vodilna tuja investitorja v Tajsko in Malezijo.

Konec čudeža?

Japonske ekonomija je začela omahovati konac 80-ih let

- Konec 80-ih let špekulacije na birzi
- Japonska je bila prisiljena ponovno oceniti yen
- Nezaposlenost je izčrpala Japonski dolgoročni povojni dogovor z delavci v velikih firmah
- Veliko kapitala je šlo v Evropo in Severno Ameriko
- Bližnja prežetost bank, korporacij, vlade in organiziranega kriminala je pomenilo, da je težko vsebovati propad v zaupanje

Več tujega kapitala je odtekalo v Azijo in Latinsko Ameriko v letu 1996 kot v 80-ih. Vzhodna Azija je postala žrtev preteklega uspeha.

- Ostali so kruto zvesti cilju visoki rasti in postali odvisni od tujega kapitala
- Da bi omejili inflacijo in ponudili varno in privlačno zatočišče za tuje kapitaliste, so »privezali« svoje valute na dolar med vojno 1997, ker so mislili, da to ne bo vplivalo na tekmovalnost njihovega izvoza
- Leta 1997 so se soočali z močnimi pritiski, ki so vlekli trg in vrednote navzdol. Špekulatorji so izgubili zavest v sposobnost držav, da bodo ostale internacionalno vredne, medtem ko so tuji investitorji iskali investicije drugje
- Vzhodna Azija je bila prisiljena razviti svoje valute
- Nevarno velik delež bivših kapitalskih prilivov se je izteklo v tuje države
- Tajska, Indonezija in Južna Koreja so morale leta 1997 prejeti ogromne zneske pomoči

Tourism: Social and Cultural Effects

Pogledi kako vpliva turizem : - na kakšen način turizem prispeva na globalizacijo
- kakšen vpliv ima glede na socialni pogled (z sociološkega vidika)

- na kakšen način vpliva turizem na razvoj globalizacije

Množični turizem potrebuje kulturo, mesta, regije ali državo, da si razvije svojo lastno identiteto in jo potem predstavi kot nekakšen izdelek, katerega ponuja ostalemu svetu oziroma ljudem drugih kultur.....

Tukaj se poraja vprašanje, če je dobro, ali se lokalno in globalno lahko združita brez kakršnih posledic. Kot bomo videli v nadaljevanju ima lahko to negativne ali pozitivne posledice.

International tourism and globalization

WTO (world tourist organization) ima za turista vsakega, ki preživi vsaj 24 ur v državi, ne glede na to ali je prišel na počitek ali službeno, saj so ugotovili da se to večkrat pokriva. Za turiste se ne štejejo delavci, ki delajo v drugih državah.

Greenwood pravi da turizem vsebuje največje razsežnosti gibanja blaga, ponudb in ljudi (seveda ne v vojnem času). Številke so se po letu 1950 do 1990 povečale za 17*. Leta 1996 je bil zaslužek globalno gledan 423 bilijonov dolarjev, z 7.6% povečanjem od leta 1995.

Kaj povezuje turizem in globalizacijo:

- Turizem je postal velik posel. Do leta 1990 je bil mišljen kot 3 največja ind. na svetu, nekateri pa pravijo da je že prehitela naftno in avtomobilsko industrijo.
- Turizem je `prilepil` ceno kulturi, saj se kultura prodaja kot starodavni rituali, ljudski običaji itd....
- Številke ljudi, kateri potujejo, je postalo zelo obsežno. Številke so prekosile vse druge selitve ljudi (religijski popotniki (Meka), sezonski delavci, begunci.....)
- Internacionalni turizem je prodrl skoraj na vse kraje na svetu, v vse pore človeštva pa zagotovo.....
- Ne kot nekatere nove industrije (mediji, umetnost, šport....) se turizem razlikuje od njih po tem, da potrebuje masovno selitev ljudi, kateri sodelujejo v družbenem mešanju kultur in s tem si posredujejo izkušnje v živo

The increase in, and distribution of, tourist

Več je razlag, zakaj je do turizma prišlo. Glede Britanije je znano, da se je življenjski standard zvišal za nekateri del delavskega razreda v 19. stoletju – in razvila se je najprej ideja DAY OUT, kasneje pa ideja o počitnicah na morju, kajti morska voda in zrak naj bi blagodejno vplivala na razpoloženje (to so zatrjevali zdravniki). Potovanja so bila rezervirana za aristokracijo in elite do konca 19. stoletja, dokler se v 20. stoletju ni pojavil turizem, kot ga poznamo danes. Modernizacija, kot na primer cenejša potovanja z ladjo ali letalom, je pripomogla k širitvi mednarodnega turizma okoli 1960. Drugačna razlaga je na osebni ravni, saj so potovanja odkrivala premoženje, kultiviranost, prefinjenost osebe in njen pustolovski duh. Tuje pokrajine, podnebje, hrana in navade so ponujale nove izkušnje na seksualnem in družbenem stanju osebe. Od leta 1970 se je mednarodni turizem že globaliziral. Bogate države (ZDA, VB, Španija, Italija in Francija) so imele velik prihodek od turizma. Malce kasneje (v 80.) so države v razvoju v V Aziji in v pacifiški Aziji pridobivale vedno večji delež turistov. Pokazalo se je, da se vedno več turistov odloča za obiskovanje držav v razvoju.

The Sociology of tourism

Kako si sociologi razlagajo uspeh turizma? En način je to, da se uporabniku storitev ponudi ravno nasprotno od tega, kar doživlja doma. Ta razlaga ni nova saj jo je že Durkheim razlagal v svojih delih povezanih s posvetnim in svetim.

V predmodernih družbah je tranzicijo med vsakdanjem in praznikom povezoval krog religije in družbenega življenja – sveti dnevi, božič, rojstvo, smrt. Ker je potovanje bilo predrago za večino ljudi, so praznovanje pripravili doma. Cerkve in templji so bili zgrajeni večje od večina hiš, z namenom občudovanja. Lokalna praznovanja so se začela imenovati HOLIDAY, kar je zelo povezan z HOLY DAY.

Industrializacija je še dodatno delila nedelo – privatno življenje doma in potovanja, s katerim so poistovetili nedelo

Turizem je tudi družbeno sestavljena – primer – višji status je dodeljen tistemu, kateri potuje v bolj luksuzna letovišča, npr v Riviero, kot pa tisti, ki se odpravi v Costa del Sol.

Da se odločimo za dopust, se skrbno pripravljamo, se o njem pogovorimo z prijatelji in družino, poiščemo brošure in turistične vodiče, gledamo turistične oddaje in kupujemo stvari katere so povezane z dopustom – krema za sončenje, šotor,..... Zato lahko trdimo, da je turizem zasidran v naša življenja.

Turistični pogled – pogled katerega nam turistični promotorji vsiljujejo skozi reklame, brošure,... in nam dajo vedeti kateri kraji so obiska (našega) vredni. Potem si sam turist zbere po svoji presoji kaj bo šel 'pogledat'.

Obstajata dve vrsti turizma – manjši in množični turizem, obe pa imata dve vsebini podobni – pobeg iz vsakdanjega življenja, rutine z namenom zabave, požitve in Iskanje dogodivščin, duhovne požitve ali pristnost življenja.

Masovni turizem proizvaja največ dobitka, in posledično prinaša gradnje letovišč... toda ti turisti s sabo prinašajo željo, da so njihovi prostori podobni domačim – iščejo isti standard katerega uživajo doma. Medtem ko se manjši deli na explorers (ljudje ki iščejo nove izkušnje) ter off-beat (iskajoči nove kulture). Pripadniki tega turizma se zelo prilagodijo lokalni skupnosti, hrani in prenočiščem – mogoče tudi zato, ker se hočejo vklopiti v drugo kulturo.

Masovni turizem ima načelo 4 S' - sun, sex, sea in sand. Večino turistov išče podobnost udomačenosti, vendar tudi iskrico magičnosti na dopustu (home+coconut,beaches,palm). Vendar

tak turizem vsebuje tudi slabe strani – neskončni parking placi, kanalizacije in neskončno smeti.

Drugi primer je SEX turizem, kateri predstavlja kar velik delež turistične industrije na Filipinih in Tajski. Zahodni (western) moški iščejo sex z lokalno žensko in tudi z otroci, saj naj bi to predstavljalo nekakšno vsebinskost eksotičnosti.

Alternativni turizem – pustolovščine, športni, zdravje, šolanje- ti vsebujejo npr. jadrnanje, yachting in gorsko plezanje ali dopust zraven arheološkega izkopavanja, ali festivala umetnosti.

Post-turizem – Ker sedaj obstaja toliko različnih vrst medijev, katere oglašujejo letovišča, si lahko ogledamo te slike in skočimo za trenutek na kraj dopusta, ki si ga želimo. To delamo vsakdan, saj nam so slike dopusta kar položene k nam. Ker je toliko izbire, se uporabnik počuti kot igralec igre, v kateri lahko izbira destinacijo dopusta.

Str. 221 – Razlike med alternativnim in masovnim turizmom

International tourism and traditional cultural identities

Po letu 1970 so se nekateri znanstveniki spraševali kaj bo z lokalnimi običaji, katere zelo dobro prodaja turistična industrija, ali bodo izginili ali bodo spremenili svojo podobo – se skomercializirali.

Baskovska študija

Fuenterrabia - baskovsko mesto na severu države – v katerem so praznovali osvoboditev od francozov, leta 1638, v katerem so sodelovali skoraj vsi prebivalci mesta, se zabavali, nosili obleke tistega časa. Vendar se je to spremenilo, ko se je za ta karneval začelo zanimati vedno več turistov in so mestni veljaki karneval, namesto enkrat na leto, dodali še en karneval na leto, kar je mestno prebivalstvo sprejelo zelo slabo. Karneval ne obiskuje toliko prebivalcev mesta, ampak turisti, saj se je zgubil bistveni pomen karnevala – se je skomercializiral.

Oživitev Toraja kulture

Od Nizozemske nadvlade v Indoneziji do 1970 se je Toraja ljudstvo izredno zmanjšalo, zaradi nenehnih pritiskov drugih držav, ter so s tem izgubljale svojo identiteto. Z razvojem turizma pa se je Toraja ljudstvo spet zavedala svoje identitete in s tem posledično prišla na turistični zemljevid, interes za pogrebne iniciacije je zaradi fascinantnosti Toraja ljudstva začel naraščati, dodaten zaslužek tistih, ki so se ukvarjali z ročnim pletenjem posod in košar,...

Se pravi, da je mednarodni turizem tudi zmožen obuditi kakšno kulturo, ne samo jo zatreti.

Turizem je opredeljen tudi naslednje: - ponovna iznajdba kulture (turizem ponovno definira neko kulturo v kateri se posameznik najde- toda ni enaka originalu kulture)

– Turistični pogled (postali smo turistični potrošniki, in tega se ne moremo znebiti, glede na turističen pogled pa si lahko ustvarimo svojo identiteto)

CONSUMING CULTURE

Izkušnje našega življenja v globalni tržnici se kaže zlasti v primeru hrane in pijače:

- Leta 1993 je v Veliki Britaniji indijska hrana, ki jo lahko vzameš s seboj, povzela britanski sektor s hitro prehrano. Podobno sta pica in pašta postale »najbolj globalne od globalne hrane«, čeprav sta bile obe priznane kot italijanska nacionalna hrana. Veliko sestavin v italijanski kuhinji prihaja iz Kitajske in Amerike.

- Globalno kuhinjo lahko najdemo vsepovsod, od New Yorka do Bahrajna. Ena restavracija lahko ponuja od arabske kuhinje, do kitajske, indijske, pice, hamburgerji, itd.
- Svetovna popularnost priznanih blagovnih znamk za hrano in pijače, kot sta npr. Coca-Cola, McDonaldsov burger, itd., pa je splošno znana.

V tem poglavju se govori o globalizaciji potrošništva in o posledičnih vplivih na naše doživljanje družbenega in kulturnega življenja. V mnogo bogatih in razvijajočih se državah se pojavi t.i. »kulturna ideologija potrošništva«. (Ideologija se nanaša na prevzem istih prepričanj v določeni skupini, kot npr. vegetarijanci.) Pojav te ideologije je po mnenju nekaterih raziskovalcev lahko problem, ker zahodna (predvsem ameriška) dominacija mnogo industrij, skupaj z oglaševanjem in množičnimi mediji, dajejo povod za nastanek novega imperializma, ki ne bi baziral na politični, ampak na kulturni kontroli. Ta proces naj bi ustvaril homogeni svet, ogrožene pa so unikatne lokalne kulture, ki jih ta proces uničuje.

Potrošništvo in vsakdanje življenje

Potrošništvo se je močno zasukalo tako v politični in ekonomski sferi, kot tudi v družbenem življenju in kulturi, kapitalistična industrializacija in globalizacija pa sta to samo še poglobile na različne načine:

- kot smo videli v 3. poglavju, večina ljudi prispeva k ekonomskemu življenju v obliki (samo)zaposlitve s prisostovanjem v organizacijah, ki svoje blago ali storitve prodajajo. To se imenuje blagovna proizvodnja (commodity production). Medtem kupci zadovoljujejo svoje različne potrebe s svojimi zaslužki in kupujejo blago, ki ga je proizvedlo veliko število ljudi, ki jih ne poznajo.
- Organizacija proizvodnje, transport in distribucija skozi številna podjetja lahko funkcionira, ker je podprta z nacionalnimi in svetovnimi institucionalnimi dogovori (npr. prost pretok blaga in storitev, denarne investicije, management, itd). Svetovna proizvodnja in potrošnja poleg tega ustvarjata še bolj notranje neodvisno globalno ekonomijo.
- Naše potrošniške lastnosti in praksa se oblikujeta skozi družbeno življenje. Svojo zvestobo do drugih izražamo z nošenjem posebnih uniform, radodarnost z dajanjem daril, itd. Naše potrošniške lastnosti in stil v vseh stvareh, od oblek in avtomobilov, do dekoracije v stanovanjih, so zelo pomembne in povejo, kdo smo ali kakšen družbeni status bi radi imeli.

Da ne bomo preveč bral, sem mal povzel; V nadaljevanju naslednjega odlomka se govori o dvojni naravi blaga: hardware in software. Hardware naj bi pomenil, po Marxovo, »uporabna vrednost« blaga, v smislu, da riž jemo zato, da preživimo, obleko nosimo zato, da nas ne zebe, itd. Software

pa naj bi izražal neko simbolno pomembnost blaga v smislu, da je blago dekorirano ali kako drugače prepoznavno označeno, to zajema tudi najbolj vsakdanje blago. Že arheološke izkopanine vrčev za vodo so bile okrašene in popisane, to naj bi izražalo družbeno pozicijo lastnika, lahko versko pripadnost, itd, poleg tega pa ima tudi estetski namen.

Na kratko: v kapitalistični ekonomiji je to univerzalna delitev med funkcijo in obliko.

Pomen potrošništva

Sledi ful enga nakladanja o simbolih, ki jih uporabljajo proizvajalci na svojih izdelkih in oglaševalci, ko te izdelke oglašujejo. Za lažje razumevanje simbolne narave blaga se uporablja med drugim tudi študija znakov in simbolov v jeziku in v ostalih sredstvih komunikacije (ang, *semiotics*). Bistvo tega poglavja je v tem, kako dojemamo simbole in pomene, ki jih oglaševalci uporabljajo pri izdelkih za katere hočejo, da jih kupimo; ali smo kulturni tepci (cultural dopes), ki pasivno nasedamo oglaševalskim sporočilom in jih dojemamo točno tako, kot oni hočejo, ali pa smo kulturni junaki (cultural heroes), ki ne nasedamo oglaševalskim nategom in smo popolnoma sposobni dojemati te simbole s svojimi možgani.

Mislím, da je to bistvo poglavja in da ostalo ni pomembno.

Kritično pesimističen scenarij: potrošniki kot tepci

Množična potrošnja:

Skozi 20. stol. se pojavi množična potrošnja. Ustvaril se je posel, ki je prepričal ljudi, da potrebujejo vedno nove izdelke in da zavržejo stare, še vedno uporabne. Oglaševalska industrija je tu igrala bistveno vlogo z ustvarjanjem novih pomenov izdelkov – podobe eksotike, nostalgije, želja, romantike, lepote, lepega življenja so vključili v oglaševanje sesalnikov, pijač, kozmetike, itd. Potrošniki so bili zavedeni z napačnimi potrebami in z nemogočimi obljubami, npr. šampon znamke XY ne more izboljšati spolnega življenja, kot obljublja reklama, opremljanje stanovanja z novim retro pohištvo ne more zapolniti praznine v življenju, itd.

Signifying culture

V potrošniški kulturi so pomeni vgrajeni v blago z oglaševanjem in zapeljivimi embalažami. Baudrillard imenuje to »znakovna vrednost« (sign-value). In to nam postane pri izdelku postane

pomembnejše, kot njegove materialne lastnosti. V signifying culture (o prevodu se mi tut sanja ne) kupujemo izdelke, ki imajo čedalje manj veze z našimi resničnimi potrebami.

Fantazija postane realnost:

Mediji nam ponujajo fantazijske svetove v filmih, limonadah, itd., ki se nam pogosto zdijo bolj realni, kot je dejanski družbeni svet. Življenje lahko začnemo graditi na eni ali več *simulacri* (podobe brez originala v realnem svetu. Recimo posnemovalci Elvisa P. ali televizijskih osebnosti; ljudje kopirajo njihov način življenja, oblačenja, razmišljanja, itd). Ko nam te napačne ali fantazijske izkušnje postanejo bolj realne, kot realni vsakdan, se to imenuje »hiperrealnost« (Baudrillard). Primer hiperrealnosti je tudi ogromna popularnost Disneyjevega parka v ZDA, Japonski in Franciji, kjer je meja med realnostjo in fantazijo zabrisana.

Optimističen scenarij: potrošniki kot ustvarjalni junaki

Glavna težava pri negativnem scenariju je ta, da pušča zelo malo prostora za človeško delovanje v obliki potrošniške neodvisnosti, ustvarjalnosti ali refleksije. Poleg tega to tudi pomeni, da je to nekaj samo po sebi zlaganega in bednega glede na namen kapitalističnega blaga, ki je proizvedeno in prodano za profit pridobljen v tržni izmenjavi. To se vrača v kulturnih oblikah in povečuje izkoriščanje;

- **diferenciacija blaga:** ena od največjih tehnik kapitalističnega marketinga je diferenciacija blaga. Potrošniki se vrstimo v ogromno različnih skupin: razred, izobrazba, etnične skupine, religija, spolna orientacija, itd. Poleg tega se delimo tudi po tem, do katere stopnje v življenju smo prišli; najstniki, starši, single-starši, srednja leta, itd. Torej, lastnosti različnih skupin niso samo raznolike, ampak se spreminjajo tudi s časom. Ljudje torej tvorimo ogromno razlik v potrebah in pričakujemo, da bo trg nudil to. Z drugimi besedami, diferenciacija blaga in gojenje različnih okusov različnih skupin je srce kapitalističnega marketinga.
- **Oglaševanje in oglaševalska omejenost:** Sinclair trdi, da so zaposleni v oglaševalstvu pogosto skeptični glede njihovega vpliva na potrošnike in so se naučili dvomiti o uporabnosti oglaševanja. Naši nakupi so pogosto pogojeni z navadami in s časovno stisko in zdi se absurdno, da bi kupili nek izdelek samo zaradi reklame oz. sličice na izdelku. Oglaševalci lahko tako prepričajo nekatere ljudi, da kupijo izdelek, ki ga ponavadi ne, medtem, ko se drugi ne ozirajo na njih. Na kratko, ni nujno, da obstaja povezava med

simboličnimi ali ideološkimi sporočili oglaševanja in odzivnostjo potrošnikov.

Družbeno sito: Bourdieu trdi, da vsak aspekt potrošniškega obnašanja, torej kaj kupujemo, kam gremo na počitnice, itd., pove kam spadamo v družbi (razred, etničnost, religija, generacija, itd.). Skupni okusi tudi pomenijo pripadnost želeni skupini. Vsaka podskupina izraža svoj habitus (=izraža skupek kulturnih orientacij v dani družbeni podskupini. Skozi njihovo življenje izražajo svoje lastnosti in svoj življenjski slog).

- **potrošnja kot bolj drago življenje:** post-moderni potrošniki nujno potrebujemo posebnosti, osebne storitve, originalnost. Potrošnja in luksuz igrata veliko večjo vlogo v življenju sodobnih državljanov, kot v obdobju zgodnje industrializacije. Takrat so bili ljudje revni, delo, razredna zavest, nacionalnost in globoka lojalnost pa so igrale veliko večjo vlogo v življenju.
- **Potrošniška ustvarjalnost:** Featherstone, Tomlinson in ostali pa trdijo, da smo potrošniki daleč od tega, da bi bili tepci, postali smo izurjeni praktiki, ki smo se naučili dojemati oglaševalska sporočila na svoj način in jih po svoje tudi interpretirati. Poleg tega tudi negiramo ta sporočila z drugimi v družbenih mrežah, v katerih se gibljemo. Potrošništvo je postalo gonilo za projiciranje samega sebe. Nekatere mlade sub-kulturne skupine so to počele že v 50-ih, s posvojitvijo *bricolage* (ang. sestavljanje različnih na videz nepovezanih elementov), torej punksi, rockerji, itd., in so ustvarjali različne možnosti mode v nenehno spreminjajoči se pop in rock sceni. Postali smo svobodni gospodarji in ne služabniki potrošniške družbe.

Take post-moderne trditve nas pomirjajo, da nismo potrošniški tepci.

K homogeni, amerikanizirani globalni kulturi?

Amerikanizacija se med drugim širi tudi s potrošništvom in marketingom. Včasih se uporablja tudi izraz McDonaldizacija; izraz v originalu pomeni širitev poslovnih sistemov v ameriški industriji hitre prehrane. Sistem temelji na intenzivni kontroli nad delavci in strankami z zagotovljeno standardizirano, poceni, a kvalitetno hrano v prijetnem okolju. Ta učinkovit sistem se je prenesel v mnogo drugih ekonomskih aktivnosti, McDonald'sove franšize pa so samo še paradigma.

McDonaldizacija pa ne pomeni samo širitev ameriške produkcije na tuje potrošniške trge, ampak tudi (vsiljen) vpliv ameriške kulture, Hannerz je uporabil izraz »Kokakolonizacija sveta«. Uničujejo se edinstvene religiozne, etnične in nacionalne identitete in ne samo lokalno potrošništvo in majhne industrije. V povojnem obdobju je veliko Evropejcev izražalo odpor do t.i. »kulture Jenkijev«, posebej v Franciji.

Prevlada ameriškega marketinka pa se je samo še stopnjevala: do poznih 70-ih so oglaševalske agencije z oglaševanjem v tujini zaslužile 50% svojega dohodka, v 80-ih pa so navidezno že obvladovale oglaševanje potrošnega blaga v vodilnih svetovnih trgih. V bivših komunističnih deželah je bil McDonald's močan simbol zahodne svobode.

Izkušeni potrošnik:

Ljudje, ki živijo v naprednih družbah so bili dlje in intenzivneje izpostavljeni potrošništvu, kot kjerkoli drugje. Kot smo videli, večina ni nasedla in postala potrošniški tepci. Z nekaterimi možnimi izjemami (otroci, najstniki) smo popolnoma sposobni razmišljati s svojo glavo in presoditi, katere izdelke kupiti.

Korenine kulturnih sprememb:

Kulturna sprememba ni nič novega. Ustvarjanje novih identitet in pomenov je pogosto sledilo po prebujanju novih religioznih in ostalih vplivov, ki so od drugje dosegli neko družbo. Taki procesi se dogajajo že nekaj tisoč let. Kultura in vse njene oblike je sestavljena iz družbe, ki se konstantno spreminja. Zato je rahlo paradokсно verjeti, da se neka kultura lahko spremeni samo zaradi vpliva marketinških sil.

Raznolikost znotraj homogeniziranih držav:

Kanadi in ZDA sta bili obe formirani s kulturnimi sestavinami iz mnogih dežel. ZDA so dolgo veljale za »melting pot« (talilni lonec). Melting pot naj bi pomenil amerikanizacijo vseh tujcev, ki so prišli živeti v ZDA, posebej skozi šolski sistem. Vseeno pa so določena etnična jedra preživela v mnogih mestih po ZDA, večina jih je ohranila svojo kulturno, religiozno, kulinarično, itd. zapuščino, tudi poročali so se iz podobnih skupin.

Preživetje lokalnih kultur:

Ameriška potrošniška kultura se je razširila po vsem svetu. Vendar, če ljudje v Egiptu poslušajo Madonno, nosijo Leviske in pijejo Kokakolo to še ne pomeni, da se bodo zaradi tega odrekli svojim družinskim vrednotam, religiji, na kratko, svoji kulturi, torej lokalne kulture zaradi tega niso ogrožene.

Obratni kulturni tokovi:

Pomembni obratni kulturni tokovi od Japonske proti Zahodu in od razvijajočih se dežel lociranih po vsem svetu so očitni. Veliko od njih ima prihodnost, sploh če/ko se bodo ne-Zahodne države industrializirale. Do sedaj smo že spoznali primere svetovne kuhinje in japonski menedžment. Naslednji primer je razpršitev azijske medicine, njihovih pristopov k mentalnem zdravju, itd., ki so postali zelo priljubljeni v srednjem razredu S Amerike in Evrope. Enako velja tudi za azijske borilne veščine.

Oblikovanje globalne kulture: vloga lokalnega

Trije tipi odzivanja lokalnih kultur na homogenizacijski pritisk globalnega potrošništva:

- indigenizacija (udomačitev, sprejetje med domačine): kar nekaj študij je raziskovalo načine, kako lokalne kulture sprejemajo globalizacijske vplive, ki jih v procesu pretvorijo v obliko, ki je kompatibilna z indigeno (domačo) tradicijo. Npr. Japonska; japonski državljani so razvili močno težnjo k kupovanju poplave blagovnih znamk, ki jih kmalu zavržejo, ker se stili spreminjajo in je treba kupiti nove. Nakupovanje, posebej pri ženskah, pomeni bistveno obliko luksuza. Clammer trdi, da so Japonci čisti post-modernisti kar se tiče njihovega ustvarjanja različnih stilov oblek an ostalih oblik potrošništva an potrebo po izražanju svoje subjektivnosti skozi ustvarjanje prave atmosfere v svojem domu. Seveda je veliko tudi zakoreninjenega v tradicionalni japonski kulturi. Japonska obsedenost z estetiko in predstavljanjem se vidi v njihovi obsedenosti z zavijanjem daril. To počnejo z neverjetnim trdom in pazljivostjo, z namenom, da naslovniku sporočijo točno pravi pomen. Sledi ful enga nakladanja, point pa je v tem, da se indigenizacija kaže tudi v ustvarjanju lokalnih TV-postaj in v razvoju lokalne filmske industrije, npr. V Indiji, ki ima največjo filmsko industrijo na svet (Bombay-Bollywood).
- ponovno izumljeno in ponovno odkrito: v 12. poglavju smo videli, kako je turizem včasih prispeval k ponovnemu oživljanju tradicionalnih kultur. V primeru potrošništva je ponovno odkritje upadajočih ali izginulih tradicij še posebno očitno v primeru kulinarike. Zanimanje za globalno hrano je postalo masovno. Zaradi naraščajoče popularnosti reastavracij, ki ponujajo avtentične tuje jedi in uvožene fast-foode se včasih pojavijo novi interesi pri nacionalnih in lokalnih tradicijah. Ta »upor proti heterogenosti« je bil še najbolj opazen v Veliki Britaniji; do nedavnega pozabljene jedi in pijače, ki so bile značilne v majhnih lokalnih skupnostih, so ponovno oživele v »tradicionalnih« kuharskih knjigah in se pojavile v najboljših restavracijah v VB. Še en primer je Turčija. Ko so se je v 60-ih prvič pojavili hamburgerji, so se bali, da bo

ameriška marketinška ofenziva izpodrinila lokalno kuhinjo, ki je bazirala na srednje-vzhodnih jedeh. 30 let kasneje se je izkazalo, da je prav to ponovno vzbudilo zanimanje za lokalno hrano.

- Kreolizacija: izraz opisuje, kaj se zgodi, ko dve različni kulturi trčita; lokalci izberejo določene elemente iz prihajajoče kulture in izključijo tiste, ki imajo pomene različne od tistih, ki jih vsebuje njihova originalna kultura. Nato te elemente ustvarjalno spojijo s svojimi indigenimi tradicionalnimi in ustvarijo popolnoma nove oblike.

Kreolizacija seveda obsega marsikatero kulturne forme in ne samo potrošništvo.

Nekaj sodobnih primerov krolizacije v hrani, oblekah in glasbi:

- Hrana: ključni elementi iz različnih globalnih kulinarik, kot npr. sojina omaka, indijske curry začimbe, pesto, italijanske omake, itd. so pogosto dodane tradicionalnim jedem. Kombiniranje kokakole z lokalno alkoholno pijačo ustvari novo pijačo; lep primer je Cuba libre, narejen iz tradicionalnega kubanskega belega ruma in pa seveda kokakole, ali pa slovenska varianta sadjevc-kola.
- Oblečenje: Guatemalci imajo posebno tradicijo tkanja, ki izhaja iz Majev. V nekem zahodnem moškem katalogu oblek, se je pojavila jakna iz tradicionalne guatemalske tkanine tkana v stilu japonskega kimona. Ravno tako so tradicionalno ročno tkanje porabili za izdelovanje kavbojskih odej.
- Glasba: pri glasbi je kreolizacija velikokrat prisotna. Mnogo znanih skladateljev si je sposodilo lokalne melodije npr. kmetov iz Rusije, Češke, Škotske, itd., za ustvarjanje svojih simfonij. Tudi Afriška glasba je imela pomemben vpliv na razvoj popa in rocka. Ne samo, da so Afro Američani, ki so živeli v ZDA izumili jazz v vseh mogočih oblikah z uvajanjem tradicionalne afriške glasbe, ampak je tudi rock nastal z združitvijo tega jazz, countryja in zahodne glasbe. Podobno se dogaja še danes z miksanjem vsemogoče glasbe od rapa, reggaeja, afriške glasbe, itd. Da ne govorimo o elektronski glasbi...

NEENAKOST V RAZVOJU: ŽRTVE

1. UVOD

Globalizacija ima različen vpliv na razne regije v svetu, katere pa najbolj prizadene neenak razvoj, saj so zaradi tega določene socialne skupine močno prikrajšane. Revščina pogosto tudi zaznamuje ljudi in le tem pripiše določene karakteristike (lenoba, biološka podrejenost), za katere revni pogosto obtožujejo tudi sami sebe.

2. TEORIJE NEENAKEGA RAZVOJA

2.1 TEORIJA I.; SISTEMSKA TEORIJA – Wallerstein (1974, 1979)

Kapitalizem je ustvaril nov svetovni red, kajti od vsega začetka je kapital presegel državne meje (profit). Svetovni sistem je bil stabiliziran v strukturirano vrsto odnosov. Omenjamo 3 vrste teh odnosov:

- 1. odnos: podeželje pripada jedru (tehnično dovršen, blagostanje)
- 2. odnos: podeželje pripada semi-perifernemu območju
- 3. odnos: podeželje pripada periferiji (pomanjkane avtonomije, odvisnost)

Možen je premik določene države med temi tremi tipi odnosov, saj ti niso fiksni. (Primer: Japonska; 1870-periferija, 1980-jedro). Vendar pa so ti premiki precej problematični, kajti ko imajo močnejše države v rokah šibkejše, jih z lahkoto nadzirajo.

Kapitalizem je ustvaril močno integrirano svetovno ekonomijo, kateri dominira logika profita in trg. Hkrati pa je ustvaril tudi izključujočo, marginalno ter revno populacijo. Ta rezultat je posledica kompleksne delitve dela, ki bazira na dveh procesih:

- Progresivno vezanje več in več držav na globalni trg (kot kupce in prodajalce)
- Tendenca kapitala, da maksimizira ekonomsko prednost določene države, s tem da razvija oblike delovnega procesa in razrednih povezav.

KRITIKA WALLERSTEINOVE TEORIJE - Bergsen

- Pomanjkanje interesa za politične dimenzije, moči in privilegijev
- Vloga politične moči je bistvena za razvoj in nastanek kapitalizma

PREDNOSTI SISTEMSKE TEORIJE:

- o Svet obravnava v celoti in zgodovinsko gledano
- o Razlaga razvoj od proto-globalizacije do globalizacije
- o Razlaga, da so neenakosti v osrčju svetovnega sistema
- o Razlaga, da je možen vzpon v hierarhiji

3. TEORIJA II.; MEDNARODNA DELITEV DELA

– Proučevali so jo nemški znanstveniki

- BISTVO

Proizvodnjo deli na različne sposobnosti in naloge, ki so razpršene po različnih regijah in državah. Vse od l.1970 so agrikulturne države (Azijsko-pacifiška regija) doživljale novo mednarodno delitev dela, saj so se ključne proizvodne funkcije umaknile od starih proizvodnih jeder.

- VZROK NASTANKA TEORIJE

Nemški raziskovalci so reagirali predvsem na vzpon:

- industrializacije V Azije
- na delno deindustrializacijo starih jeder kapitalističnih produkcij

- KRITIKA

Teorija podcenjuje kapaciteto nekaterih držav v razvoju, ki uporabljajo politično moč z namenom, da ustvarijo pogoje za uspešno tranzicijo (do vsaj semi-periferne statusa v svetovnih merilih)

4. GLOBALIZACIJA IN REVŠČINA

S procesom globalizacije se v veliki meri poglobi fenomen marginalnosti – revščina, nezaposlenost, socialna izključenost, izolacija, nasilje,...

Sociologi ločijo med dvema konceptoma revščine:

- ABSOLUTNA REVŠČINA – ljudje živijo pod osnovno mejo preživetja (potrebe)
- RELATIVNA REVŠČINA - Primerjave med življenjskim standardom revnih in standardom nerevnih članov družbe

KARAKTERISTIKE REVŠČINE:

Pomanjkanje dohodka, podhranjenost, lakota, bolezni, slaba izobrazba, večja smrtnost, brezdomstvo, nevarna okolica, diskriminacija,...

- V času Hladne vojne je bila revščina asociirana z t.i. 3.svetom, čeprav so se karakteristike revščine v veliki meri pojavljale tudi v t.i. 2.svetu.
- 1 bilijon ljudi živi v degradirani revščini. Večina so to ženske, starejši, invalidi, črnci.

5. DELAVCI V DEINDUSTRIALIZACIJSKIH DRŽAVAH

Peet; Med letom 1974-83 je izginilo približno 8 milijonov sorazmerno visoko plačanih proizvodnih služb. Največja izguba je bila pri tem v Evropi (Britanija, Belgija). Vendar pa je bil v J Evropi, Latinski Ameriki in JV Aziji že viden nastanek novih zaposlitev pridelovalne industrije. Izgubljena delovna mesta v naprednejših in bogatejših državah pa so tudi nadoknadili z novimi.

Upadanje regionalne oz. mestne proizvodnje je povzročilo upadanje lokalnih davčnih osnov in dohodkov. Vse to pa se je odražalo tudi v padcu življenjskega standarda, nezaposlenosti, samomorilnosti, umorih, nasilju,...

Kakorkoli že, deindustrializacija v določenih regijah je predvsem povezana z rastjo novih industrij. Ekonomska industrializacija je tako vzrok in posledica teh sprememb (družbene izolacije, naraščanje ekonomske negotovosti, fragmentacija delavne sile). Vendar pa je globalizacija le eden od faktorjev teh sprememb.

Primeri:

- 1920- Tekmovalnost in rivalstvo tekstilnih industrij (Amerika, Evropa, Japonska, Indija, Egipt).

- 1980- 2/3 delavne sile v naprednih državah zapusti proizvodnjo

6. POLJEDELSTVO

V 19.st. so Marx in drugi namigovali na neizogibno upadanje in izginotje poljedelstva, predvsem zaradi moderinizacije, industrializacije in urbanizacije.

Čeprav veliko število ljudi še živi na neurbanih območjih, pa so vendarle razlike tudi znotraj ruralne strukture prebivalstva. Ruralna razredna struktura:

- GOSPODARJI – Najemniško zemljo obdelujejo najemniki
- BOGATI POLJEDELCI – Živijo od lastne proizvodnje, najamejo delavce
- SREDNJE BOGATI POLJEDELCI – Živijo od lastne proizvodnje, delajo sami
- REVNI POLJEDELCI – Posedujejo malo zemlje, so delavna sila
- BREZ ZEMLJIŠČA – Ne posedujejo zemlje, so delavna sila

6.1 POKONČANOSTRURALNEGA SVETA

- VZROK POKONČANOSTI
- Industrializacija
- Urbanizacija
- komercializacija

Vedno manj je kmetov, ki pridelujejo v celoti za preživetje ali za lokalni trg, kajti večina je vezane na globalni trg. Na vrhu so ogromne agrikulturne transnacionalke (gnojila, pesticidi). Takšna podjetja so namreč zakupila ogromna količine ozemlja v različnih državah.

- Naslednji razlog za integracijo ruralnega sveta v svetovni trg je ZELENA REVOLUCIJA:
- Gre za mešanje visoko rodnih različic žita, riža in koruze.
- S to revolucijo je vlada želela izbrisati lakoto.
- Kritika: Le bogati kmeti si lahko privoščijo velike površine ozemlja, pesticide in gnojila, da je zadeva produktivna.

7. BEGUNCI IN BREZDOMCI

20.st. bi lahko bilo označeno, kot stoletje begunstva. Izraz begunec se nanaša na osebo, ki je bila prisiljena zapustiti dom zaradi naravnih katastrof, vojne ali pa so žrtve verskega/etničnega preganjanja. Vzroki so torej večina dogodki za katere ta oseba ni odgovorna.

Zakonita definicija begunca se je pojavila kot posledica na resolucije ZN leta 1950 in je bila priznana leta 1951 na Ženevski konvenciji.

Namen je bil ustvariti zaščito ljudem, ki so zunaj meja svoje rodne države, zaradi strahu pred preganjanjem bodisi zaradi vere, rase, nacionalnosti ali politične opredeljenosti.

7.1 BEGUNCI V ČASU 1914-89

Globalna stopnja begunskih tokov v 20.st.:

- 9.5 milijonov beguncev v 1. svetovni vojni
- Nacistične grožnje judom in ciganom povzroči drugi tok begunstva
- 11 milijonov beguncev v 2. svetovni vojni
- Formiranju držav pogosto sledi visoko število beguncev: -neodvisnost Indije(1947); posledično nastanek Pakistana, -formiranje Izraela; posledica: Palestinski begunci (Gaza)
- Beg beguncev iz komunističnega režima med Hladno vojno (Z Nemci, Čehi, Madžari, Rusi in Kubanci zbežijo na Zahod)

7.2 BEGUNCI V OBDOBJU PO HLADNI VOJNI

V času 1970-80 je število beguncev ostro naraslo:

- 1991; iz 10 na 17 milijonov

- 1995; iz 17 na 27 milijonov

3 stopnje begunstva:

- Z padcem Berlinskega zidu se pojavi nov val beguncev.
- Veliko število beguncev je bilo v Afriki in Aziji, predvsem revnejši predeli so bili temu bolj izpostavljeni.
- Padec Sovjetske Zveze je povzročil pojav balkanizacije preko celotnega bivšega vzhodnega bloka, še posebno v bivši Jugoslaviji.

Državljska vojna (Kosovo, Bosna, Hrvaška) – ½ milijona beguncev imigrira v Makedonijo in Albanijo.

7.3 NOTRANJA PREMESTITEV OSEB

Kljub nadaljnjim tokovom beguncev so stabilne države omejile vstop v svoje ozemlje. Kot posledica se torej pojavi notranja selitev ljudi. Do leta 1990 je bilo 20-22 milijonov premestitev. Ti so bili premeščeni bodisi zaradi etničnega čiščenja, državljanske vojne, političnega konflikta, naravne katastrofe ali okoljskih sprememb. (Sudan-4 milijoni, Afganistan-1.45, Angola- 1.2).

8. MESTNA REVŠČINA

Registrirana revščina:

1940 – 185 milijonov

1975 – 770 milijonov

Takšen porast se pojavi predvsem zaradi priseljevanja iz podeželja v mesto.

Oblike mestne revščine so: verski asketi, norci, fizično onespobljeni, žeparji, tatovi, prostitutke, nezaposleni, prosjači,...

Krožna migracija oz. dvojni sistem (Gugler): Mnogi migranti po noevm prihajajo v mestne predele, vendar se tam še vedno čutijo močno povezane s podeželjem, bodisi iz emocionalnih ali praktičnih razlogov. Vendar pa so njihove vezi s podeželjem prekinjene, saj se znajdejo sami v tujem mestu. Večina jih pristane v revnejših predelih mesta - slumih, katerih značilnosti so neprimerna prebivališča, slabe ceste, ni pitne vode, elektrike,...Ljudje, ki živijo v teh predelih so poimenovani kot spodnji razred, sub-proletariat, lumpenproletariat (Marx, Fanon).

Pojavile so se 4 oblike družbenih procesov v slumih:

- I. Konzervativna zvestoba podeželskim vrednotam
- II. Politično poenotenje s člani ljudske stranke
- III. Pades v kriminalna dejanja kot način življenja
- IV. Vneti reformerji, ki se bojujejo za samonapredek in želijo izboljšati življenje v slumih

Njihov položaj lahko napreduje v močnih državljanskih družbah, ki imajo razvito razumno stopnjo politične demokracije. V šibkejših družbah pa so reveži zelo ranljivi (Kitajska).

NEUSPEH GLOBALNE KONTROLE

Razvoj regionalnih zvez, vojaških koalicij (NATO) in ZN sistem niso vedno uspešni na globalni ravni. S sociološkega vidika največji nauspah globalnega nadzora predstavlja:

- Kriminal
- Droge
- Nezmožnost uravnavati ekstremne primere družbene deprivacije (lakota)

I. KRIMINAL

Kot posledica ekonomske globalizacije prihaja do večje odprtosti meja, kar predvsem pomeni tudi priložnost za kriminal preko meja. Mednarodni kriminal obsega:

- trgovanje z ljudmi (tihotapljenje imigrantov)
- trgovanje s prepovedanimi substancami, pridelki
- piratstvo
- ponarejevanje obrazcev
- ilegalni posli z cigareti, avti

PREGLED KRIMINALA

Statistično težko zajamemo pregled kriminala, kajti:

- so razlike med dejanskim in zabeleženim kriminalom
- raziskave žrtev kažejo večjo pogostost pojava kriminalnih dejanj kot policijske raziskave
- težko je definirati, kaj kriminal dejansko je (razlike med državami)

PRESTOPEK GLEDE LASTNINE IN NASILJE

- VZROK:

Širjenje neenakosti, porast porabniške kulture in pomanjkanje moralnih vrednot so vzroki za višjo stopnjo kriminala. Predvsem v visoko razvitih državah je kriminala petkrat več kot v državah v razvoju.

MESTNE MORE IN RASNA DELITEV

Nasilje se v navadi pojavlja predvsem med revnimi prebivalci. Masivna delitev glede socialne neenakosti pa ustvarja strah pri tistih, ki imajo denar, lastnino in zaposlitev do ostalih, ki teh dobrin nimajo. Družbene razlike so pogosto rasno pogojene. (J Afrika)

SOCIALNA KONTROLA

Se nanaša na proces, v katerem bogati in močni akterji ovirajo, usmerjajo in upravljajo z vedenjem večinske populacije. Socialna kontrola v današnji družbi je nujno potrebna, saj je zaradi industrializacije in urbanizacije prišlo do zloma avtoritete.

KRIMINAL BELIH OVRATNIKOV

Je kriminal, ki ga zagrešijo najbolj spoštovani člani družbe. Najpogosteje gre za goljufijo. Kot primer lahko navedemo EU, kjer ni splošne avtoritete, meje pa so odprte med številnimi državami.

Primer: Tihotapljenje cigaret – Nemčija (Iz ZDA tihotapijo v Rotterdam, Hamburg, Švico). Te nato kupujejo ilegalna in legalna podjetja iz Evrope.

ORGANIZIRAN KRIMINAL

Spuščanje smrtonosnih plinov (Union Carbide-1984) v tovarni v Indiji, več kot 200000 lokalnih prebivalcev je bilo izpostavljenih tem plinom, posledice strašne. Matično podjetje v ZDA zavrnilo krivdo in jo naprtilo indijski podružnici,

II. DROGE: PONUDBA IN POVPRASEVANJE

Baroni drog, tihotapci in dilerji prejmejo dobiček od drog. Proizvodnja drog v revnejših državah je pogojena s povpraševanjem v bogatejših državah v ZDA, Evropi.

Bolivija je bila ena najmočnejših pridelovalcev surove koke, ki jo je med leto 1989-91 še potrojila.

V Rusiji, Somaliji, Jamajki, Afganistanu, Kolumbiji in Indoneziji ni razlik med legalnim in ilegalnim, saj so kriminal, politika in posli močno preleteni. Države kot so Bolivija in Kolumbija so ekonomsko odvisne od povpraševanja po narkotikih (Nepal, Afganistan, Jamajka).

III. LAKOTA

V Afriki, z izjemo J Afrike, predvsem na območjih južno od Sahare je problem lakote precej zaskrbljujoč. Žrtve so v glavnem revni, ostareli in ženske.

35000 smrti na dan zaradi podhranjenosti

NEGOTOVOST HRANE

V globalnih merilih obstaja presežek hrane (prispodobe; potoki vina, gore masla). Vendar ne moremo pošiljati pomoči prikrajšanim državam kar tako, saj bi tako poškodovali avtonomno ekonomijo (Primer-izvoz žita v Nigerijo). Mnogo je kmetov, ki se borijo za obstanek, saj ne morejo proizvajati pridelkov po globalnih konkurenčnih merilih ter ohranjati družino pri življenju. Rešitev za ta problem bi lahko bile Samozadostne družbe, odrezane od preostanka sveta.

Primeri:

- Predsednik Tanzanije je naredil velik korak k osvoboditvi svoje države od odvisnosti s poudarjanjem skromnosti, navsezadnje je Tanzanija še vedno ena revnejših držav z marginalno vlogo v globalnem pomenu.
- Kambodža- poskus ustanovitve samozadostnosti glede hrane, nasprotnike te ideje so pobivali, rezultat- lakota in bolezn.

OSNOVNI VZROKI LAKOTE:

- Naravne katastrofe – nevihte, orkani, vročina,...
- Pomanjkanje dostopnosti do hrane (teorija naslovljevanja – Sen, Drere) – Tisto kar lahko

jemo je odvisno od pridelovanja, ki pogojuje ponudbo in povpraševanje, v nadaljnje pa je poraba odvisna od zaslůka.

- Politični spodrsljaji